

Exkursjon utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingesunds musikhögskola.

2. Dansmusiker Sune Karlsson

Informant:

Sune Karlsson

Inportör av elektriska artiklar + dansemusiker

Født 1933

Lyckan, Forshaga

Tel 054-71583

Feltarbeid utført:

Lyckan, Forshaga, lørdag 25.01.86

Kl 15.15-17.30

Materiale:

2 st C90 kassetter

Skriftlig rapport

Stikkord: Dansemusiker, Dansemusikk, Bruksmusikk

Feltarbeider:

Ketil Hustad

Kirkeveien 100 C

0361 OSLO 3 tlf (02) 697466

Født 25.01.1959

Musikk- og Datastudent

Delvis Polarbeider/Revy- og Rockmusiker, Ledighetsvis instruktør for Korps og hjelpeledare ved Universitetet i Oslo

Catarina Dyrssen

Bo Emanuelsson

Exkursion utförd av musiker/vetare från de musikvetenskapliga
institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingensunds musikhögskola.

Intervju med Sune Karlsson av:
Ketil Hustad
Katarina Dyrssen
Bo Emanuelsson

Tid: 25/1 1986

Kassetband 2 d

I: Är du född i Karlstad?

S: Ja, det är jag. Sedan då cyklade jag i väg på vinst och förlust upp
mot norra Värmland och gick in på ett bageri efter vägen och frågade
om jag kunde få jobb där som bagarlärling och det fick jag då
cyklade jag tillbaka till stan nästa helg och hämtade saxofonen och
cyklade upp igen. Det var 18 mil, men en annan var spänstig på den
tiden.

I: När var det?

S: Det måste ha varit runt 1948. Då blev jag bekant med en kille där som
spelade dragospel och en annan bagare som spelade trummor. Så vi hade
en trio där uppe, dragspel, saxofon och trummor. Det är en liten kon-
stig sättning, men det gick bra. Vi spelade på Folkets hus där ibland.
På somrarna sat vi i en gammal nerlagd park uppe i Femtå om ni vet
var det ligger. Femtåfallet ligger ovanför Ambjörby i en gammal ned-
lagd folkpark så sat vi på dansbanan och tränade låtar. På vintern
spelade vi på Folkets hus och ibland sopades golvet på Trähusfabriken
på andra sidan älven, Björknäs heter det. Så drog vi instrument på
en kälke över isen till Björknäs så spelade vi där också, och sen hem
igen med kälken till Ambjörby. Men sidan blev jag arbetslös för det
gick inte så bra det här bageriet så att jag fick åka tillbaka till
stan. Där bildade jag en kvartett med dragspel, sax, trummor och bas.
Sven-Olofs kvartett hette vi. Då övade vi bland annat att i den här
baracken vid Kroppkärrsjön den är borta nu, men ni vet vilken barack
jag menar.

I: Nej, hon är från Göteborg och han från Norge och jag bor i Karlstad.
Så du Kroppkärrsjön?

S: Ja, det var en barack som Kroppkärrs IF klubbhus där anordnas det
dans varje lördagskväll, mennumera är baracken rivet. Men där spelade
vi mycket i början av fortioalet.

I: Jamen, du började alltså där uppe i Ambjörby?

S: Ja, det kan man säga att ? Jag hade mina första engagemang där
uppe. Då var jag i 16 årsåldern.

I: Sen drog du igång kvartetten?

- S: Ja, då hade vi många spelningar på logdanser och liknande och även fester. Vi hade många spelningar med Per Olofs Kvartett. Sedan träffade jag en man som hette Bruno Olsson, han är tyvärr avliden nu, så vi startade Gay Ströms orkester, Bruno Olsson dog, 42 år gammal i någon inflammation i hjärnan, mycket duktig gitarrist. Ni är kanske intresserade av hur det svängt med musikmodet. På den tiden spelade vi mest gamla standardlåtar, svinglåtar.
- I: Ellington och....
- S: Ja, Ellington och låtar som t ex Lady be good, Sweet Sue sådana äldre låtar och sedan vi mer blanda in kanske någon svensk schlager. På den tiden var inte sången så nödvändig som i dag. I dag måste ett band ha en sångare för att bli någonting. Då hade vi ingen sång inga mikrofoner utan spelade rakt ut i luften.
- I: Ni sjöng aldrig själva?
- S: Nej.
- I: Var det aldrig någon som frågade efter det?
- S: Nej, det var inte vanligt att någon orkester hade sång på den tiden. Det var möjligtvis Thore Erling som hade Sonja Sjöbäck och sedemera Britt-Inger Breili. Såna storheter hade sångerskor med, men inte de här små banden som kuskade i kring.
- I: Det var du som hade saxofon som spelade melodin?
- S: Ja, det kan man väl säga men det var inget behov av sång. Vi hade en tjej med som sjöng på slutet av 40-talet. Birgitta Brant men att det var lite svårt att ha ett fruntimmer med i bandet för det var vi inte heller vana.
- I: När började Per Olofs Kvartett 1949 eller...?
- S: Ja, det var kanske 1949 och vi höll på till 1952. Det var 1952 som vi drog igång med Gay Ströms. Vi höll ihop i sju år till 1959 tror jag. Nej förresten Per Olofs höll på till 1955. Det gick till så att jag var personligt bekant med Bruno och jag visste att han spelade gitarr och så körde jag kött på Koperativa, charkuterifabrik, grisar och kor, döda förstås och han var brev-bärare. Så träffades vi vid posten när han gick ut då kom jag med kött till Saluhallen som jag bar in där och då såg jag hur han ofta hade slut på sin posttur. Då hade jag med en halv ring falukrov från slakterifabriken så köpte vi varsin pilsner också parkerade vi vid kanalen bredvid fängelset. Där satt vi och diskuterade hur många vi skulle vara, vi började med fyra man.
- S: Vi kände Gay som spelade bas och Lasse Johansson som spelade drag-spel så vi kontaktade dom. Vi var allihopa på samma våglängd så vi drog i gång direkt. Det var tuta och kör.
- I: Hade alla de varit ute och spelat?

- S: Ja, lite grann men nu blev det på det hela när vi kom igång. Det blev mycket speling. Vi spelade i två tre år på regementets dansbana varje sommar onsdagar och söndagar. De körde med samma orkester en hel säsong alltså.
- I: Hur lärde du dig från början att spela? Tog du ut låtar?
- S: Ja, det fastnade en del som man hörde på radio och skiva. Om man är intresserad så fastnar det.
- I: Ja, men det har väl inte kunnat fastnat varje gång?
- S: Nej, men jag gnojade som liten pojk på melodier som man hörde och man hade ett brinnande intresse. Det måste man ha.
- I: Varför blev det just sax?
- S: Jag började med en tonette? Den kostade sådär en åtta kronor då. Det är ju den fingersättningen. Sen så tjäna jag 12 kronor i veckan som springpojke på konsum så jag samlade ihop 340 kronor som en ny Buffettrombon klarinet. Nu kostar den säkert ett par tusen. Har ni sett en silverklarinet någon gång?
- I: ?
- S: Joda, när jag börja och lära mig på klarinet. Men det tog ett tag innan man fick ambisen och tumsställningen rätt m m. De blev en massa tjut och pip i börja så jag fick inte vara inne med det utan jag satte i vedbon och träna så att det började gå skapligt. Det är lättare att övergå från klarinet till saxofon för tvårs om är väldigt svårt i och med att man har en och en halv oktav på klarinetten. Det är straiht oktav på en saxofon. Så jag bytte bort klarinetten mot en + kolert försilvrad tenorsax och den hade jag med upp till Ambjörby. Repertoaren var rena jazz och swinglåtar någon en-staka "begin" för det var före innan bossanova kom, innan rocken, innan Liverpoolvägen drabbade Sverige. Vi hade inget annat att ta till när vi spelade och folk fodrade inget annat.
- I: Skrev ni era arrangemang själva?
- S: Ja, både genom djungeltelegrafan och musikförbundet. Många sådana här jobb på den tiden kom genom att man blev bekant med vissa arrangörer. Det var många föreningar och klubbar som anordnade dans. Då var vi etablerade som ett litet billigt gäng. Vi var kvar ett först och blev senare. Vi ökade med trummor också.
- I: När kom trummor?
- S: Ja, det var nog 1956-57 någon gång blev vi fem. Sedan hände det så att Jens Karlsson i Arvika hade J k:s JK and the Vikings hette han på den tiden. Det är det som är Vikingarna fortfarande. Det är inte samma folk som är kvar. Det är utbyt undan för undan, men Jens Karlsson, JK and the Vikings, han var fantast på allting som hände utomlands. Så han var den förste i Värmland som skaffade sig en sådan här riktig anläggning med eko på.

Eko hade vi aldrig förut hört förut i Sverige. Då var det en orkester i Karlstad, Öiwinds som hoppade på det också. Detta var i samma veva som Sven-Ingvars började lite smått i Slottsbron. Bruno som spelade gitarr med oss fick ett anbud från, han var en erkänt duktig gitarrist, Öiwinds. Han skulle garanterat tjänat minst 200 kronor per spelkväll. Det var ungefär vad vi hade att dela på i vårtat gäng på den tiden, alltså 40-50 kronor var normalt för en spelkväll. Så han tyckte att det var såpass bra betalt så han hoppade av. Det låg i tidens anda att ska vi fortsätta så ska vi ha en ny gitarrist sedan ska vi köpa grejer för 10 000 kronor med eko och rymdklang. Så då sa vi att vi struntar i det här, vi hoppar av, det blir väl alltid att man hankar med någon annan grupp. Så blev det och för min del blev det Benny Löfs från Kristinehamn som hade skaffat högtalaranläggningen. Jag var med dom ett tag sedan så....

I: När blev du med i Benny Löfs?

S: Ja, från 1956-57 någon gång och ett par år framåt men sedan då ville Nore Ingmans ha en saxofonist. För den ordinarie ville sluta så då kontaktade jag dem och började spela med Nore Ingmans. Det måste ha varit 1962 till och med 1969.

I: ?

S: Nore Ingmans. Här har vi scenkläderna. De körde nya stilen mycket sång och engelskinfluerat. Många engelska låtar från Beatles och framåt och amerikanska Chuck-Berry och Co.

I: När kom rocken in i dansmusiken?

S: Ja, vi i vårt band tog aldrig upp den här riktiga rock'nroll stilen. Så det blev så att det var vissa gäng som kom fram som spelade rock-musik och de drog sin publik. Vi tog våran publik som var något äldre det är så än idag. Idag går ungdomen på disco och resten går på mogen-dans, som det heter. Det är inget vanligt mellantig. Det är klart att några rocklåtar fick man köra på en kväll t ex "Rock around the clock" och liknande. Jag vet att vi mycket med Morgan Show och spelade. Vi skulle göra ett rocknummer, han sjöng Morgan alltså en rocklåt och saxofonisterna hos Bill Haley och Co låg på scen och spelade. Så jag låg ner på golvet och spelade och Gay Ström på ståbas, han red på den och spelade. Vi spökade oss tyckte folket det var inget roligt att spela så men det var en gimmick hos de amerikanska förebilderna. Jo en gång när jag låg på scenen och spelade då var det en spik i scenen förstås som stack upp. Så den rev upp hela byxbaken men det var bara att fortsätta.

SLUT PÅ BANDET!

I: Rocken var inte så viktig för dej?
 S: Ja, till en viss mån om man säger så att, de sista 10-15 åren som jag varit ute så har vi inte haft de här riktigt unga som är hy-steriska på musik utan det har varit mer sansad publik och de kan snällt och försynt fråga om en låt. Kan vi den så tar vi den annons får vi säga tyvärr vi kan inte den nu men vi kan ta den nästa gång när vi kommer hit. Man kan inte ha allting på repertoaren.

I: Men där har ni varit tvungna att "hänga med" då?
 S: Ja, numera följer det svensktoppen och andra topplistor.
 I: Men det måste ju ha ändrats mycket genom åren?
 S: Ja, det har de gjort.

I: Har det alltid varit så att publiken har bett om en massa låtar?
 S: Jo, vi hade en liten grej de sista åren i Gay Ströms. Det var en bakström en liten grön förstärkare med två lock som fungerade som högtalare. De är antagligen antika nu. De fungera så att vi hängde de där två väskorna i ett träd uti parken och en där så fick en stå på scen och skriva allt vad man orkade in i mikrofonen också stod det en och lyssnade ifall det hördes någonting i högtalarna. Ja det hörs då ärdet bra. Då körde vi igång men det var ingen effekt på det. Idag är det Uuuu! Ujanemöjen väldigt skilnad.

I: Men ni hade inga elektriska instrument före Nore Ingmans?
 S: En annan rolig episod det var i början när jag spelade med zigenare på tivoli. Det kom en skogens man fram ungefär vid pausdags och hade favoritmelodi en gammal vals. Vi spelade Donauwellen och han bjöd runt flaskan. Det blev varsin liten sup per man så var det slut han lommade iväg hemåt och kom tillbaka med en kagge mäska, sådan där de som kör utav sen då men det var färdigjäst. Han hällde upp det här i glas och vi drack upp det där och vi var inget påverkade utav det, spel Donauwellen igen sa han. Så vi spelade den en gång igen och strax före slutet då kom han tillbaka. Då hade han inget drickbart att bjuda. Då hade han varit hemma efter en rätt så stor kagge hjortronsylt. Spela Donauwellen igen sa han. Ja, det är sådant här man kommer ihåg.

Kassettband 2e

Tid: 25/1 1986

Ketil Hustad
Katarina Dyrssen
Bo Emanuelsson

Intervju med Sune Karlsson av:

Ekursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingensunds musikhögskola.

- S: Nej, det var andra band som tog över det, och den publiken. Sedan märkte man senare, speciellt under Nore Ingmanstiden i och med att vi hade en manager så fick vi kontrakt över hela Sverige, Norge och Danmark. Vi bara spelade några år, vi gjorde inte något annat. Vi hade tre-fyra kvällar per vecka och långresor och då var det svårt att sköta ett arbete också.
- I: Så du var heltidsmusiker ?
- S: Ja, ett par år i alla fall
- I: Hur fick ni en manager ?
- S: Ja, det var via en kontakt. Han ringde runt och boka runt om i Sverige, all musikförmedling.
- I: Det måste ha varit mycket lättare att spela med en manager ?
- S: Ja, det är klart att det blev en del pengar. Men det blev ibland en del misstag. Som t ex, vid ett återbud som bokade man om och då kunde det bli från Skåne till Norrland och sen tillbaka till västkusten.
- I: Ping-pongturné
- S: Jajamen, det är ofta det
- I: Var det någon skillnad på managerna ? I Norge är det mycket missnöje med managerna ?
- S: Det är orkestern som säljer sig självt om det är en bra och etablerad orkester den säljer sig självt. Det behöver inte vara med en manager egentligen, det kanske kan vara morsan som sitter och bokar in. Man behöver inte ringa runt och krusa bort en orkester som är i ropet. Tar de då procent, så är det ibland bortkastade pengar. Men är det en manager som har jobbat upp orkestern från noll så kan det vara motiverat.
- I: Du har väl inte berättat färdigt efter Nore Ingmans 1969 ?
- S: Då tog jag ledigt ett par månader. Då hade jag varit ute varje fredag, lördag och onsdag i tjugo år ungefär i ett enda sträck. Sedan blev man plötsligt sittande hemma en lördagskväll, det var ovanligt så man gick här som en osalig ande fram och tillbaka. Sedan kom en idé från Sven Svärd. Han hade hoppat av från Sven-Ingvars då. Han var tidigare kapellmästare för dem. Så då bildade vi Sven Svärds svänggång med Kalle Forsgren. Det var från 1969 och tre år framåt med Harrys med Sune Skoog. Det är delar av det bandet som jag är med i nu, vi spelar för skojs skull ibland. Så det är Harrys i kväll nu.
- I: Var det några skillnader mellan dom här dansbanden ?
- S: Ja, jag ska säga att Harrys var mer bundet till Svenska låtar och texter, enkla melodier med mera mot att vi i de andra gängen hade mera avancerat. Där kunde man t ex få improvisera på en låt men man fick vara försiktig där med för att mycket improvisationer fattar inte folk i gemen.
- I: När de ska dansa till det ?

S: Nej, då menar de att det är jazzmusik och det är inte bra att dansa till. Du mera stävt man spelar till en melodi desto mer tycker folk om det. Men det är inget roligt själv för en annan. Det finns ett uttryck som är en jazzmusiker som står och spelar pop han är en prostituerad jazzmusiker som står och spelar raka toner och mär tillä själv. Det är ofta så.

I: Har det varit så att ni har improvisationsspelat på ett annat sätt när ni spelat för er själva ?

S: Ja, vi kan träffas någonstans i stan och stå och jämna en hel kväll. Då är det inte danspublik utan då spelar man bara för att det är roligt och det man själv vill.

I: Har du själv någon idol bland jazzmusiker ?

S: Ja, det är många. Det finns så många bra jazzmusiker så att det är svårt att få ut någon speciell. Som på tenorsax är det speciellt amerikanska, många där. Det börjar med Coleman Hawkins och Lester Young, Stan Getz. Sedan finns det nya kanoner Han t ex, som spelar i Tower Power i från England är vilde på saxofon. Efter Harrys kom Sven Svärds .

I: Var det det gänget som blev mest kärt ?

S: Nej, det var Nore Ingmans och Kalle Forsgren. Han är med oss nu i detta gänget vi har nu.

I: Vilken tid har varit roligast ?

S: Det var nog den tiden då jag spelade med zigenare. Det var helt annat. Det var inga pretentioner på någonting. Vi stod där utan mikrofoner och spelade rakt ut sådana gamla låtar man kände till och Gun stod där med zigenerskan, Majja Bäck hette hon. Då baddade hon på scenen när vi hade spelat färdigt åt Gun och mej med tjockt zigenarböster och hängde upp ett tygstycke i fyra hörn så vi hade sänghimmel också. Fritt från mygg och allting. Vi låg kvar i parkerna då mins du när vi var i Tvällens Gun, kom och satt dig här. Du får komma och hjälpa mej med årtal och sådant. I Tvällens festplats så låg en liten sjö typ den sjön som vi bor vid nu. Mitt ute i sjön var det en ö. Så på morgonen sedan så gick jag ner till stranden. Det låg någonting där som såg ut som en flöte och jag byggde på ett par trä till så att det blev en stabil flöte. Sedan paddlade Gun och jag ut till holmen, till ön. Där låg vi sen hela lördagen tillis det var dags, vi spelade på söndagar då också. Det var härligt så ska en spelning vara. Jo sedan på Nore Ingmansstiden när vi var över hela Svedala och kuskade då såg man hur olika publiken mottog orkestrern, repertoaren. Gränsen som jag upp-fatta gick mitt i Vänern. Spelade du norrut, Dalarna, Norrland så kom tjejerna i klänning eller blus och kjol och tyckte om tryckare, bossa-nova och en Mitter låt blandat med snabbare och de trivdes bra med så-dan musik. Men kom man söder om Vänern, neråt Götteborg speciellt, då var det tuggummi och långbyxor. Det låg i luften. Vi spelade bossanova en gång och då kom det fram en Götteborgsk fru och skrik till mej. Vad är det för jävla restaurangmusik ni spelar. Ja visst, det gick inte alls. Kör hårt kör hårt. Blev inte en tjej uppjuden så dansade de med varandra. De låg som remmar i luften

- I: Varför är det sådana skillnader?
- S: Ja, varför, det började redan nere i Västergötland. I Skåne slogs de, de stora bonddrängarna. Vi spelade på en danspaviljong som inte var vinterbonad. För Skånes del var det kallt ute för det var minusgrader. Det blev så varmt inne att det blev kondens som rann efter väggarna, och så smäll det. Några blev ovänner så blodet skvatt på väggarna, och så var det kondens. Det var otäckt att se.
- I: Vad spelade du för musik till det?
- S: Just den kvällen var det "go", för då spelade de nonstop två band. Det var populärt ibland att göra så. Det var ett gäng från Danmark som kallade sig för Danmarks Sven-Ingvars så de hade Sven-Ingvars låtar med dansk text.
- I: Så Sven-Ingvars var så stora?
- S: Ja, javisst och Norge ? också?
- I: Ja.
- S: De spelar mycket i Norge fortfarande.
- I: Ni var också mycket i Norge och spelade?
- S: Ja, speciellt under Nore Ingmans tiden. Vi var inte kanske så långt in, men.....
- I: Hur var det att spela i Norge?
- S: Ja, det är ju ärtsuppe och pølse med lompe som man kommer ihåg från Norge.
- I: Var det någon skillnad på folkets mentalitet?
- S: Inte större får jag lov att säga.
- I: Det förekom inte mera bråk i Norge?
- S: Nej, det tror jag inte. Nej det var att "juste" publik så vad jag märkte.
- I: Jag har varit lite dansmusiker själv.
- S: Jaha du. Vad spelar du?
- I: Jag spelar piano och klarinett.
- S: Jaha.
- I: Hur är det att vara dansmusiker idag i jämförelse med när du började?
- S: Ja först är det skillnad på tekniska hjälpmedel. Det är mikrofoner till tusen, ljudförvrängare, equalizer mm. Elpiano och synthesizer. Det var otänkbart på den tiden att det skulle komma en gång. För att det var väldigt enkelt och lät därefter antar jag. Jag vet när jag började i Nore Ingmans som för min del hade den första riktiga.

SLUT PÅ BANDET

Ekursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingensunds musikhögskola.

Intervju med Sune Karlsson av:

Ketil Hustad
Catarina Dyrssen
Bo Emanuelsson

Tid: 25/1-86

Kassettbånd 2f

S: Det tog flera danskvällar innan jag trodde mej att ge allt för att jag var rädd för mikrofonen helt enkelt. Jag var van att stå och blåsa rakt ut i luften. Nu trodde man att man spelade för högt. Nej sa de andra, gå in bara. Jag trodde att det lät så högt att folk stelnade. Det var underligt till att börja med.

I: Jag antar du har låtar som du spelade för i tiden och som du spelar än idag?

S: Ja, det stämmer.

I: Spelar du de låtarna på ett annat sätt idag?

S: Man har väl under åren lärt sig att "snitsa" till dem litet. Det blir så.

I: Men fortfarande är det så att de som dansar inte gillar improvisation?

S: Är man på ett hotell så går det bra. Det tycker de piggar upp. Men och komma och spela improviserad jazz för rent ungdomlig publik det går inte.

I: Varför är ungdomliga publiken.....?

S: För det första så har de aldrig lyssnat på jazz från början som en annan född i början på 30-talet, det var ju jazz och swing som gällde då. Alternativt var, det fanns inget skval, seriös musik också var det jazz och swing för resten. Nu har du, det är svårt att förklara det, men alla artister som Abba och Carola. Där kan man inte påstå att det är dansmusik direkt heller. Det är artistlåtar men det är inte dansmusik. Det tror jag i alla fall inte. Utan det är artisteri mer. Jag som inte dansar vanligt kan ju inte det här med disco heller. Ja har aldrig varit inne på discotek. De håller inte i varandra utan de har bara ögonkontakt och att man rör kroppen efter rytmer. Så jag vet inte om man kan höra musiken i vilket tempo som helst för en discodansare.

I: Ja, det ska ju vara....

S: Ja, just det. Så att när man spelar dansmusik för folk som håller i

varandra. Då får man inte spela för snabbt eller för sakta utan det är en viss takt. Show to medium är tryckare och sen en snabbis.

- I: Tycker du att du måste markera takten mera idag?
- S: Ja, det kanske har blivit mer så nu för tiden. Förr spelade 4/4 nu spelar basisten 1/3 och trummisen 2/4. Det blir en väldigt markerad dansrytm. Så var det inte förr.
- I: På skivan här spelade ni en Sven-Ingvars låt. Var de så stora att alla andra band spelade deras låtar?
- S: Nej, det tror jag inte, men någon låt har vi från deras repertoar.
- I: Plockar ni upp låtarna, du nämnde Abba och Carola?
- S: Det är svårt att göra därför att de låter inte som original för de har ju väldiga resurser till allting.
- I: Jag tänkte på om ni gjorde om den på något sätt men så kanske inte ni jobbar?
- S: Nej, det har vi nog inte gjort utan i det gänget vi har nu så har vi en väldigt annorlunda repertoar för att om du inte sagt något band i Sverige, men om man tittar på Thor-Leifsoch Sven-Erics och allt vad de heter så har de i stort sett nästan samma repertoar. De sjunger om "hjärta" och "smärta" och mig och dig. Det är mycket så. Vi har inga sådana låtar utan vi har mer gamla låtar kvar, nya förstås. Sådana här lite udda låtar har vi med.
- I: Till exempel vad då för låtar?
- S: En del låtar är vi nog ganska ensamma om, det vet jag därför att jag har haft med en låt i många år som heter, jag kommer inte ihåg nu. Men jag kan säga en lugn låt som t ex Månskenspromenad av Thore Erling, Sonja Sjöbäck sjöng in på femtiotalet. Den låten har jag kört i alla år genom alla orkestrar, den sitter kvar.
- I: Nya låtar?
- S: Ja, på sommaren brukar vi ta upp nya låtar i stil med Hasse Andersson låtar, Kvinnaböske, Änglahund mm. Sådant tycker folk om att dansa till. "Får jag ta med hunden in i himlen". Den har ni hört eller hur. Ja, det är banala texter men det går hem ändå. Jo, den låten jag tänkte på var en gammal Millerlåt från 40-talet "I getting sentimentel over you". Den har jag med på altsaxen den har jag kört i alla år. Den har hängt med och folk begär ibland om den fast de vet inte vad den heter utan den går så här säger de.
- I: Händer det ofta att de frågar efter låtar?
- S: Nja, inte ofta men någon gång ibland sedan är det ofta så att vissa människor är med i folkdansgillan. De är väldigt duktiga på gammeldans, duktigare än vad vi är att spela sådan musik. Ofta kommer de och säger. Kan vi få en tyrolerpolka nu, eller en mazurka. Det är en snabb hambotakt men för oss är det svårt att snitsa till det så att det passar för en "proffsdansare". Det är sådana här små lurigheter som smyger sig in.
- I: Har det ökat under åren?

- S: Jag tror att det är mycket mer folkdansare än vad det har varit. De har det som hobby, en del dansar folkdans andra studerar t ex fäglar.
- I: Vad är det roligaste att spela för sorts folk eller sorts tillställningar ?
- S: Ja, det är nog en vanlig danskväll som i kväll när det är blandad publik i från 20-50 år. Det kan även vara 60-åringar som är med på allt och är pigga och vitala. Det är roligt och då känner man sig inte så förfärligt lastgammal själv heller. För du vet för t ex 18-åringar det kommer ett gäng som tigger mellan 40-50 år, jag är den äldste i bandet nu så kommer in ett par hundra ungdomar på runt 18 år då är man tillräckligt ute. För det händer i bland att man är "tummis" med någon som ska ordna musik till t ex en studentskiva. Då är det 18-19 åringar som kommer och när de blir lite grann på örat, när de har fått sig ett par groggar då kommer genast de här önskemålen om de här senaste topplåtarna som kanske vi inte hört ju. Då är det lite pinsamt. En orkester i dag som t ex på Sandgrund. Vi var där när Polarna med Jörgen Edman spelade. När de hade kört en dans, folk hinner inte gå och sätta sig förän de är igång igen. Så var det inte för då spelade också tog man sig kanske ett bross och så fortsatte igen. Det var ingen hets då, nu är det nästan stressigt. Det får inte vara några döda punkter.
- I: ? Det blir som en videofilm.
- S: Ja, just det.
- I: Har det påverkat er också ?
- S: Nej, vi kör våra låtar och folk hinner sätta sig det är någon minut mellan varje dans så allting har ändrat sig väldigt, både repertoar och tekniska finesser. Det är en himmelsvid skillnad nu, mot förr.
- I: Det finns ju en man, Shake in Stevens som spelar gammal rock. Det finns väl otika renässanser bland musikstilarna ?
- S: Ja, det är det också Scott Joplin låtarna från 1920-talet blev populära igen för några år sedan. Det går i väggar det här.
- I: Vad tänker du för framtiden ?
- S: Ja, jag kommer nog inte spela så förfärligt mycket. Förr när man var i 20-30-årsåldern då kunde komma från en spelning och gå direkt till arbetet. Det orkar man inte nu när man är över 50, då blir man tröt efter en spelkväll. Det kände man aldrig som ung. Men det skulle vara kul om det funnes utrymme för lite swing och happy jazz men det är ju inte dansmusik utan om det skulle vara på en snackbar som man spelade på till männskor som gillar sådan musik. Det skulle nästan vara en önskedröm.
- I: Finns det ingetsådant, jo det händer väl allt emellanåt ?
- S: Det finns inget fastställt, de drar ihop någonting på Stat i bland. Håkan Werting brukar vara där. Det var på Grand sist, läste jag i tidningen. Jag brukar ta med mej saxen och sticka ner på någonting sådant här men det är inte ofta. För då kan man bara hoppa upp och dra några låtar och sen sätta sig igen för det kommer alltid någon ny musikanter med. Det är kul.

- I: Är det ofta samma publik så att du känner igen publiken?
- S: Ja, det gör man. Man känner igen danspubliken, som på Nore Irigmans tiden då var vi minst två gånger i månaden i Bengtsfors i Dalsland. Hela året runt minst 2 gånger i månaden i Bengtsfors. Där kände man var enda "kotte" till slut när det hade gått några år.
- I: (Visar en klarinett) Kan du spela på den?
- S: Ja, jag vet inte hur han är med rör och sådant.
- I: Röret är väl relativt skadat?
- S: (spelar) Det var lite, uj det var skamfilat. Förr gjorde man så att man tog en femöring och brände en ovalkant och sedan tog man rakbladet och slipade på. Man hade inte råd att köpa nya rör. Nej, Gud det är förstört röret (spelar lite) ja annars hade jag nog dragit en låt om det hade varit ett riktigt rör.

SLUT PÅ BANDET

24/1 - 28/1 1986

Ekursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingessunds musikhögskola.

Intervju med Sune Karlsson av:

Ketil Hustad
Catarina Dyrssen
Bo Emanuelsson
Tid: 25/1 1986

Kassetband 2 g

I:

Fanns det några skillnader mellan Sverige och Norge vad gäller hur man dansade, musiksmak?

S:

Nja, det tror jag inte var någon större skillnad. Nu var inte vi så långt in i Norge utan vi var mest i gränstrakterna. Elverum, Helgerum, Kongsvinger. Sen spelade vi på sportlov uppe i Moritsbua uppe i Jotunheimen.

I:

Hur var det att spela där?

S:

Det var roligt men det var ju mest svenskar och tyskar där. Det var inte många norrmän förutom de som jobbade där. Då gjorde vi så att vi som spelade hade fritt uppehåll och mat. Vi tog inget gage. Vi fick i gengäld ta med familjerna så jag hade frugan med. Det var minst två år som vi körde med den stilen. Det var väldigt roligt att åka skidor på dagarna och spela på kvällen. Jag minns en norrmann som var där han hade skinnindustri så att han var omåttligt rik. Han kom fram och begärde en låt, jag kommer inte ihåg vilken, jag sa - Vi har spelat den redan en gång i kväll. Ja men jag vill höra den en gång till sa han. Ja, vi kanske kan vänta lite. Ja, sa han vi tar den. Jag köper orkestern och klappade på pianoboken. Vi spelade den låten åt honom. Sen var det en norrmann som egentligen var norsk-amerikan. Han hade bott i Amerika sen andra världskriget, han var motståndsmann under krigstiden. Han råkade få rummet bredvid mig. Han dansade inte utan han gick upp klockan sju på morgonen och skulle vara pigg och gå "på tur" i fjället. De här ruterna som han hade kört som motståndsmann under kriget. När vi kom upp och hade spelat till ett. Vi satt och pratade och tog en drink innan vi lade oss. Det bankade i väggen och han tog skon och bankade i väggen och jag tog skon och bankade tillbaka. Jägar kommer sa han. Kom du sa jag. Jag är stor och stark. Jägar har k-pist. Ta med den sa jag. Han kom och jag var före och öppnade och sade kom in sa jag till honom jag är inte rädd för dej. Han gick tillbaka till sitt rum igen. Men då kom fru Matstua och sa kan ni vara lite tysta för han hotar att anmäla mig för hotell federationen i Oslo. Tänk det hade kunnat smälla där.

I:

Hade han k-pist?

- S: Ja, ha sa det i alla fall. Han skulle visst ha den mundering som han hade under kriget. Han åkte dit varje vinter en gång om året och gjorde den här turen fast han bodde i Amerika. En riktig fanatiker. Där var det en sak som inte hade med musik att göra men jag hade skidor med förstås. Inte riktiga slalombidningar utan sådana här med låg fästpunkt, stålkanter. Liftan upp förstås också, jag kunde inte åka slalom men en tog sig ner på något vis och upp igen. Nu ska jag ta fart tänkte jag. Högst upp och körde iväg på skidorna och ena skidan åkte upp under en trädrov under snön. Så att det ryckte av mej skidan och hela sulan på pjäxan följde med skidan så jag fick gå och leta upp skidan som hade åkt in i skogen och gå nerför backen i snön. Den foten sjönk ner så att när jag kom ner så hade jag pjäxans ovanläder sittandes här. Det kunde ha ryckt benen av mig. Så jag lämna in pjäxan till snickaren på hotellet. Han drog i skruv och lim, han fick ihop det.
- I: Det är många episoder som har hänt vid spelningar.
- S: Ja, uja. Om man kom ihåg allt så skulle man kunna skriva memoarer.
- I: Det har du aldrig gjort?
- S: Nej, aldrig gjort. Man ska anteckna under tiden. Man skulle ha gjort det för det har hänt otroligt mycket.
- I: Har du spelat in någon mer skiva än den som det står om här?
- S: Ja, det var en med Nore Ingmans men det var tyvärr ingen säljare. Det var "Herrskapstrall" på klarinett och "Sentimentel journey" på baksidan och så spelade vi in "Gullebarn". Men de sålde aldrig någonting. De gick inte hem. Vi trodde det därför att det var låten de begär på danserna jämt.
- I: Tror du att dom ville hör den musiken "live"?
- S: Det kan tänkas det också. Det kunde hända att de fansen som vi hade, köpte skivan men det räckte inte för att det skulle bli någon stor-säljare över hela landet så att säga.
- I: Du höll på med Sven Svärds?
- S: Ja
- I: Från 1972 eller...?
- S: Det var senare tror jag, nej det var september 1972.
- I: Hur länge höll det på?
- S: Vi höll på ett par år. Sven slutade efter några år och då fick vi en ny trummis. Gösta hette han.
- I: Har du haft koll på hur många spelningar du har haft?
- S: Nej, du. Men om det är 100 om året i 25 år. Det blir 2 500, minst.
- I: Det är en prestation. Hur har det varit ekonomiskt, att vara dansmusiker?

S: Ja förr vet du så var det inga pengar att hämta på det. Man begärde inget på det heller. Vi hade 40-50 kronor per danskväll. Vad hade jag på en kväll med zigenarna? Hade vi 50 kronor du och jag ihop för en kväll. Det var inte mer nej. Det var klart att det var mycket pengar då. Vi hade 30 kronor i månaden på Söderbergs. Sen så, hur många år sedan kommer jag inte ihåg, man skulle ha kontrakt på alla spelningar varav en kopia skulle in till musikförmedlingen och en till skattemyndigheten. Så skulle skatten dras av arrangören direkt. Då var svartjobbena borta om man säger så. Om man skulle spela organiserat.

I: Byråkratiserat?

S: Ja, innan vi kom dit han att de skulle dra skatten direkt så fick man restskatt i stället för det är väldigt svårt att betala in frivilligt. Jag minns inte vilket år det var, men jag hade köpt en nästan ny Merca, jag tyckte att jag hade råd med det En ny Merca kostade ca 18 000 kronor och jag köpte den i andra hand för 14 000 kronor och hade inte betalt den till fullo heller, jag hade lite kvar på avbetalning också. Då fick jag en restskatt till juli på över 7 000 kronor. Då åkte jag direkt ner till stan och bytte till mig en gammal tvåtakts-Saab. Jag fick pengar emellan så att jag kunde betala skatten. Det är inte så bra att ligga på indragning, ligga på rest hos kronofogden. Så att man lurade sig på det att man hade pengarna i fickan. Man trodde att man hade gott ställt. Men då kom duschen efter.

I: Blev du skönstaxerad?

S: Nej, jag betalade in för lite skatt. Det var många som drog sig i på det där och kom snett ekonomiskt. Ja, men ändå, de fem åren fick man leva på existensminimum.

I: Vad tror du om dansbandsmusiken idag, vad är det som slår, vad är det som gäller?

S: Ja, jag tror det är både och. Om man ser på svensktoppen så har det blivit lite skillnad mot vad det var för några år sedan. Då skulle det bara vara sådana här smörilåtar. Så jag vet inte om jag har det urklippat kvar. Jag ringde till Jonny Olsson. Känner ni honom?

I: Bara sådär till namnet.

S: Jazzbasist och journalist. Jag ringde till honom, det var bra många år sedan nu, och sa - i rätvisans namn om det finns en svensktopp, det finns ju andra musikformer som folk tycker om, skulle det t ex inte kunna finnas en religiös topp eller gammeldansstopp osv eller en serios topp. Jo det tyckte han, att det skulle väl inte bara gynna en musiksmak i ett så stort program. Det skrev ha om i den här tidningen som kommer ut till musik-förbundets alla medlemmar. Det blev ett jåkia halå om detta. De skrev fram och tillbaka, förbundsstyrelsen och alla de här skivproducenterna det var så ujamnen. Då var det liv i luckan. Sen lade de ner svensktoppen. Inte vet jag om det berodde på det. Men nu är den tillbaka igen men nu är det mer blandat. Bi a Pastoralsviten av Lars-Erik Larsson har varit med. Det är kul att det inte blir så förfärligt enkelspårigt som det var ett tag.

I: Vad lyssnar du på för musik själv?

S: Ja, jag har lite konstig musiksmak. Det jag tycker om tycker ingen annan om. Jag kan till exempel höra en låt på radion och falla pladask för den. Då tar jag klockslaget och ringer radiotjänst och frågar vad det är för skiva. Sen beställer jag den skivan i musikhandeln. Då får man en hel LP där man tycker om en låt på. Det blir så?

(Hans fru). Det var så med Karin Krogh också? Javist med Bengt Hallberg, en låt där. Sen en låt med "Dompan". Då fick en hel LP med filmmusik men det var just en låt med som jag tyckte var bra. Den hade jag hört som femtonåring och aldrig hört den sen efteråt, så jag höll på och svimmade när jag hörde låten då, "Rose of Rio Grande" heter den, men då hade jag hört den med Boggy Hackert på trumpet. Den var lika som med "Dompan".

Ketil: Det är roligt att få veta vad musiker lyssnar själva på, eftersom jag är musiker själv.

S: Ja, så därför blir man kräsen när man ska lyssna. Svensktoppsmusik det säger så lite. Text lyssnar jag aldrig på för det är bara dumheter ändå. Det kanske är texten folk faller för. För melodierna i de banal svensktoppslåtarna är inget i sig självt. Då måste det vara texten. Det kanske är texten folk faller för.

I: Det är ett mysterium.

S: Eller om det är det att, artisten i fråga ser väldigt fräsch ut.

SLUT PÅ BANDET.

Exkursion utförd av musikkvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingessunds musikhögskola.

Intervju med Sune Karlsson av:

Ketill Hustad
Gatarina Dyrssen
Bo Emanuelsson

S: Det är väl gärna det att artisten i fråga ser väldigt fräsch ut och man får någon illusion inom sig att, tänk om jag såg ut som henne och tänk om jag låt som henne. Det kanske blir något sänt. Jag vet för några år sedan, detta hände väl i Karlstad. Det var modernt med såna här krigsjäckor. Då ritade man sina idolars namn på dom t ex Rolling Stones. Då var det en tjej som skrev Sven-Ingvars, för dom tyckte hon om. Då blev hon förklarad som spetsisk ingen vill sitta bredvid henne, för att det stod Sven-Ingvars på armen. Där ser man hur det är med masspåverkan. Hon var tvungen att lyssna på Beatles och Rolling Stones för att bli accepterad i gänget.

I: Ni har inte när ni har spelat och så, blivit styrda.

S: Nej, vi har tagit upp en och annan taskig låt som en ren artighet mot publiken. När man spelar och tar betalt får man inte bli egoist heller och spela vad man själv tycker om, då är man illa ute. Man får kompromissa där så man spelar lite för publiken. Det är så, när man är positionerad jazzmusiker.

I: Är det viktigast att folket kan dansa till musiken?

S: Ja.

I: Tror du att folk kommer för att lyssna på musiken eller för att jäga?

S: Det är väl både och beroende på vilken typ av tillställning. Nu spelar vi på mindre tillställningar dit folk går för att ta sig en sup, dansa och må gott. Dit vi ska ikväll är inget ställe dom går för att ragga någon brud. Dom går dit för att dansa.

Lyssnar på inspelningar.

1. Gitarrboggie inspelad i Rotneros F H
2. Ai'nt she sweet -"-
3. ? säng (sax-solo av Sven C)

I: Var dom andra i gruppen också jazzmusiker. Det är sån skillnad på spelsett, det hörs att du har jazz i botten?

S: Nej, dom andra började med sån här musik. Jag är ju så pass äldre, så att jag började med jazz.

I: Det var aldrig några motsättningar. Att du ville spela mera jazz?

S: Nej då. Jag bromsade väl själv också så att det inte blev för mycket. Lyssnar på inspelningar från Rotneros Folkets hus.

4. "Petite Fleur" sax-solo alt sax
5. sax-solo alt sax

3. Traditionell vokal- och spelmans-musik på lokalplanet.

Plats: Arbetsterapin, Sjukhuset Arvika
Tid: 25/1 1986, kl 13.30

Kontaktperson: Inger Stinnerbom, tel 0570-13968

Informant: Oskar Andersson, född 1898
Fiolspelman
durspelare,
sångare,

Frågeställning:

1. Repertoar? (Fiol, durspel och sång)
Hur lärde man sig?
2. Förebilder? (Br Sundqvist, Johan Elsmo etc)
3. Var dansade man?
4. Vad dansade man?
5. Till vilken musik och vilka konstellationer?
6. Status?

Han berättade om sin första kontakt med fiolen, musiklivet i Mangskogen, om olika spelmän och deras arbetsituationer, om en kvinnlig fiolspelar, som han hade känt, om olika instrument som spelades, om deras umgänge runt musiken, om sin mamma som trallade låtar för honom, om väckelsereörelsen m m. Vi bandade hela intervjun.

Det Oskar ville berätta var om de spelmän som han träffat i och runt Mangskogen. Han hade planerat att vi skulle träffas fler gånger. Det märktes på honom att han hade stora förväntningar på vårt besök. Det märktes tydligt att han var van vid inspelings- och intervju-situationer. Han blev inte hämmad utan snarare inspirerad.

Han gjorde försök att spela för oss men lyckades inte förrän efter tredje försöket. Kanske var det Nils som hämmade honom.

Det var svårt att styra diskussionen eftersom Oskar var alldeles sprängfylld av fakta.

Vi åkte ut till Oskar Andersson, som låg på sjukhuset i Arvika. Han är 87 år gammal och kommer från Arvika-bygden. Oskar var inte i sin bästa form på grund av magproblem. Oturligt nog fick han besök av Nils Fyhr som hela tiden styrde och dominerade samtalet. Det var i och för sig intressant, men synd för Oskars del. Han hade förberett sig för vår ankomst och planerat vad han skulle berätta. Vi tyckte att Oskar var en mycket positiv och klarsynt människa och han utstrålade värme och visdom.

Intervjuare:
Kerstin Matson
Maria Koziołtzis
Bill Mc Chesney
Eva Saether

Informant: Oskar Andersson, Rönninga, Mangskog

Plats: Arvika sjukhus
Tid: 25/1 1986

Vokal musik
Folklig miljö

3.
Ekursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingessunds musikhögskola.

Musikkassett 3A

Oskar Andersson, Mangskog = 0

Nils Fyhr = F

- I: Ska jag hjälpa dej Oskar med stämningen?
- F: Stämningfullt. Sist vi va sammans å spela Oskar och jag satt vi hemma hos Oskar, klockan knalla och gick, hon blev framt 12-½1 på natta ungefär. Så beklaga jag mig att jag fick ont i axlerna av dragspelet. Kommer du ihåg det? Det ska ja bote dä, säger Oskar. Det ska ja ordne dä. Ja ha bota många före dej, sa'n. Vi ska gå ut her sa'n, se ska du få se på grejer. Se va vi ute klocka ½1 på natta och plocke "ormbonker". En speciell sorts "ormbonke". Det skulle törkes det där, så skulle en lägge sej på dä där så skulle en bli bra. Jä har inte nôe vark i axlerna nu ja, Oskar.
- O: Neej. En dag när di tale om att di hade fått förstoppning. Nej di hade inte förstoppning uta di hade diarée å se skull di ha nô bot för dä. Ja sa att, dä ä bäst å ta tå di gamle fröa som ä säkert å ofarligt. Potatismjöl sa jag. Du vet att di skratte. Jaa di kan väl försöke sa ja. En struken matsked i ett glas vatten å löse åppen å se drecke. Å se kan di rapportere in om dä inte verker nô. Å dä ä faktum ser dô. Men dä ä alldeles för enkelt ser dô, för fölke å begagne sånt.
- F: Dä ska va môe andre kônstige grejer.
- O: Å snart finns dä inte nôe å köpe heller tåcke ser dô. Di har ju visserligen i en del affärer ute på landbygda, men annars finns dä inte potatismjöl å köpe.
- F: Jo men dä gör dä nog. Gör dä inte dä?
- O: Neej, jä va der borte ... di ä i skogen å hushöller. (Köket på lasarettet?) Åsse sa jag. Jä ska jämt fråge hur många grejer di har i köke. -Dä ä inte môe dä sa hon. Vi har kryddpeppar å salt, dä vet ja attvi har. Men dä ja fråge efter. -Dä finns inte sa ho. Dä finns inte i Brönske (Brunskog) håller dä sa'o. Men på apoteke vet du di har.
- I: Potatismjöl.
- O: Nu feck ja nock tag i fel ströke. Nej, jämme va dä rätt. Du stämmer du. Vi tar jämt för roskull nô som jag hade tänkt vi skulle ta. Går dä bra dä?
- I: Ja.
- O: Ja, då gör vi dä.
- I: Det var en sak vi tänkte på, om du kommer ihåg några barnvisor?
- O: Barnvisor, dä minns ja nog en hel del dä åg ser du. Jara, vels så har ja en del skriftlig, å så har ja en del i huvve. Dä ä som säkraste dä.
- F: Ja, dä i hövve ja. Di gamle betan som far min brukte sjonge di kan, Oskar.
- (F: Sjunger en visa)

Då å et sånt der ørhänge da egentligen. Da va Skånska-Lasse. Filikromens samlingsar di å ifrå dalsand allihop di. Nu tar ja, där å falle där bodde Magnus han va inte från trakten kommen han, han kom ifrå Ullerud hitflyttande. Han hade en syster som hette Stina, hon hushålla åt'en så länge hon orka, å han for omkring på danser å spela. Han skulle va väldigt styv å spela polsker. Han va släkt på mi mors sie. Mor berättte at han va originell. Han hade sagt till henne at -Då å inte roligt å spela, när det inte å nån som danser. Men Stina ställde åpp å danse. Dessa syskona ställde opp å danse, å folk kom dit å feck underhøllning. Sånt händer inte nu.

Da går inte å spela för små församlinger heller, uta da ska va store høger da. När da å gång på 5-6 personer så å det nästan at man stöter på patrull om man ska spela, faktisk.

Ja ska försøke å ta en av "Magnus på Falles" låtar. Ja vet inte ett dugg om da går å spela als se möe som ja ha gått igenom idag. Både da ene å da andre.

Oskar spelar vals efter "Magnus på Fallet".

Da går allt dåligt, fingrane å precis såm hökkjör. Di ha vøre möe i vatne, en ha låge i biöt, vet du.

Vem har du lært den låten utav?

Da har ja lært mig utav mor. Ho tralia ho. Ja kan fier efter Magnus, men da finns se möe spelman se at da å svært å få plass öt alle.

Fanns det några kvinnliga spelman?

Ja minns faktisk Oskars mor jag.

Det var da første det, vet du, når Erik i Brötane hadde sene danstilstøllinger, han hadde 5 eller 6 flecker, å ogette va di allihop. Han ställde te kaffekvøller da på lon, inte hadde de noe å spela på, men Erik tralle, han könne sette en hel kvøll å tralle te dans. Å töckte da va roligere at hanses flecker va hemma, ån at gå ut no höll. Di kanske itte feck no roligt i alle fall. Da va like roligt å va hemma da.

Da brukte samles en 30-40 ungdommer hemma å far å Oskar spela. Da va musik och sang te langt utöver nåttera.

Ja da va ofta da.

Ja, en ha hatt e oppvæxtid som ingen kan ane. Da va gött om spelman i Mangskogen för i tia. Fiolister å gitarrister, dragspelare å.

Ja, å så va nå nærmaste spelman ifrå grånsen, se va nå Magnus i Svindal'n. Han spilte inte se möe, men han va bra te å spela. Han Magnus Nilsson står da i Keylands bok.

F pratar ottydligt om en "Strannåsarn".

Ja, Johan nera gata ja.

Forts Musikkassett 3A

- F: Han va med i mans kör'n å sjöng han, dä går mange rolige episoder efter hönöm. Han sjöng falskt. Da va dä nön som sa te'n dä att -Nu sjöng du fel Johan. -Hö, jä stampe ju takten sa'n.
- O: Dä vill inte komme fram nön låt ätter Magnus i Svindaln' se ja får väl ta efter en annan, han va ju inte spelman, men dä va Nils Keyland. Han skrev en hel del musik, å se skrev han åpp gamle låtar môcke. Han va väldigt duktig.
- F. Keyland va ifrå Bjurbäcken han väl?
- O: Ja. Han va bror te August som va far te Agnes. Jo, han va amanuens för Nordiska Muséet han. Så han hade en förnämlig befattning han om sömmrera se va han nästan ute jämt mä sin näverkont å sin nesstesmörgås å va bort ve Finnskogen å skrev opp musik å viser å sånt. Dä va en väldig begåvning ser du . Han ha skreve böcker se tjocke om svensk animalisk husmanskost. Di ä tjockare än dä bibla ä.

Oskar Andersson, Mangskog

0: Detaljerat förstår du vartenda dug. Där feck du läre dej hur du skulle gøre "mutti" å där feck du läre dej hur du skulle gøre körv.

F: Mutti då va, då va...

0: Nävröt då.

-: Nävröt ja. Bankvälling va då noe som hette å.

0: Ja, då va skrämjöl och surmjök då. Fillebonke.Hillo, då va kärmjök, krösesyit och skrämjöl.

1: Det kallar vi ?? hemma.

2: Vart å du ifrå?

3: Malung.

4: Va?

5: Malung.

6: Jo, en tar nåa skeer syit. Å se ska skrämjöle jämt i denna smeten, i annat fall se skar då se. Då va se noga må då. Ja, nu kom vi in i mat.

7: Ni pratade förut om att det fanns många spelmän i Mangskog. Hur kom det sej?

8: Då va väl inge specieelit för Mangskog, då va väl specieelit för hele Väst-Värmland då. Väst-värmlänningar överhuvudtaget å väldigt musikalske. Då ha vart väldigt möe musiker å orkestrer. Dansorkestrer ha då fönnes otroligt mange i Väst-Värmland, som ha vart bra.

9: Varför är det så?

10: Di lär så tā varandre å musikskoler å så. När ja växte äpp feck ja läre tā kantorn henne, han var ju även lärare. Så di han ansåg hade möjliggheter, di feck läre så noter å spele på örgein. En feck te å må följe må te körka å spele. Di som speite fiol di lärde sej väl av föräldera di? Ellier om di tjuvlåna fiol tā pappa å lärde sej på då vise.

11: Hur gick det till när du lärde dej Oskar?

12: Då va av en slomp då. Ja börja må enradigt när ja va 4 år. Men hur då va se detta enradige spele va dåligt. Då va inte mett heilier förresten då va brorsans. Men se köppte han ett nytt. (Kommer in en person.) Samtal med doktor. Jå ska ta en gammal låt efter Speimans-Ola. Om ja nu klarer'n. Då en annan sak, då å inte se lått heilier.

13: Den gamla "Fiolen min", den tar du inte.

14: Nej! Den kan ja inte ser du. Den går i Ess-dur- Här är då F och G och D.

15: Oskar spelar polka efter Speimans-Ola.

Forts Kassetband 3B

- F: Dä va tå Olas dä.
- O: Ja.
- I: Gick det att livnära sej som spelman?
- O: Nej! Dä vet ja ingen här som gjorde. Ja dä va väl Metbäcken da å dessa göbbera. Men di geck varenda helg, dä va dans på nön större gård, eller på nön herrgård dit geck di å där feck di naturligtvis mat å där fick de dryckjom också va di behövde. Å dä klare di sä på å unner vecka se geck di väl gärne i stögera å högg ve å grejer. Jämt såpass att di klare livhanka. Di ville itte ha pengar ser du.
- F: Di va litte bohem, feck sä litte mat å spela.
- O: Jaa.
- F: Kanske feck övernatte när döttera på gårn å.
- O: Ja, dä va nog en del som utnöttja.
- F: Dä va som gårdspredikantera, di drog omkring på detta vise.
- O: Men annars se pengar va inte deras svaga sida, di spelte inte för pengar.
- F: Detta mä pengar ä inte gammalt. Ja vet när ja va ute å börje spele på logera se.
- O: Geck di mä hatten.
- F: Geck di mä hatten ja. Vi hade gitarr å dragspel å satt å spela en hel kväll.
- O: Dä va inte dåligt förtjänst.
- F: Nej da.
- O: Johan nera Gata å Gustav på Nytomta å ja spelte när di invigde e dansbana i Stensta. Han satte opp e dansbane. Han ville ha nō anne än griser. En som hette Axel på Nytomta. Han sa. -En kanske skulle slute å ha griser å satte opp e dansbane iställe. Ja dä ska du att gare för dä ä att se möe roligare å ha dansbane. Förtjänsta blir ungefär like.
- F: Di hade möe trampörgler mä å för när di spele dansmusik. Di satt å kompa på trampörgel te. Dä va väldigt vanligt dä. Di trampa se svetten rann av döm. En som va mä möe å kompa ôt er, va inte dä Enar?
- O: Enar Bryntesson, ja.
- F: Han ä dö för tillfälle. Dä kom noen å fråga vägen te ett ställe å Enar han stog å beskrev denna vägen nōnting otroligt, hört han skulle gå. Men sa'n Enar; han ä dö för tillfället. Dä harne di ätter.

Forts kassetband 3B

GRÄNSPROJEKTET SVERIGE - NORGE
1986-01-24 - 01-28

I: Oskar du blev avbruten när du skulle tala om hur du lärde dej spela fiol?

0: Ja, då ska ja säje då att då va en enkel match då. (Sjunger) -Då var dåligt må sekinerna, men ?? bara null.
Ja hade ont om pengar, då va en höst ja plocke bär, sölte bär. Lingon alltså. För fyra kroner, då va på en aktion i Gunnarskog, å där va då en fiol låg i en körg. Han va inte särskilt vältillien, men då va nåck en fiol i alle fall. Ja köpte denna - 3 kroner. Han va inte nå bra i orning, men ja hade en snäll far-bror som hette Oia Fjäll. Han spela själv väldigt många bra rejlanderer. Han gjorde i orning denna fiol. Men spela könne ja inte. Men ja geck väl te desse göbbera ja. En del va skomakare å en del va skräddare. Di va i regel lite yrkes-män allihop som spelte. Då va sällan di hade lösske-arbett som t ex må hugging. Ja, du vet göbbane va goe å di va inte lessne när en kom. -Du kanske att vill at ja ska spelé en bet öt då? Å du vet då va bätter än kaffe å mat då. Då gjorde dom. Om då va nån speciell låt som di spelé, i ren häpenhet se saen då att, -Denna va att fin, han å itte se illa, denna får du att lære då, rektit. Han å rätt se bra. Ja knalle å va hos dom.

Musikkassetten 3C

Oskar Andersson, Mangskog.

- O: Dä va aldrig nô unnervisning. En feck läre sä nô fingerslag. Te slut se feck en vare mä iblann.
- F: Feck du läre dej nô noter?
- O: Nej, da ä ja att totalt hedning da.
- I: Det där som mor din trallade, hade hon lärt det av spelmän? Spelade du det sen på fiol?
- O: Jaa, sen så blev detta utvecklat vet du, ja va långt åppi Gräsmark, dä va spelmän där åppi å di va like trivsamme å temötesgående. Likaså i Gunnarskog. Di enda som inte hade nô kontakt mä så va dä Brunskog å dä va kônstit dä.
- F: Brônsebocker och Mangskognötter di va ovänner di.
- O: Du vet mangskogingera di tölde di inte för dä va djur. Di va inte räkna fôlk.
- I: Är du inte från Mangskog?
- F: Ja. Pappa å Oskar va bäste vänner di. Dä ä nog ingen som du spelt ilag mä se môe som mä pappa tänker ja.
- O: Nej, det tror ja inte.
- F: Pappa spela gitarr han. Han spela lite fiol för han hade en finger som va av. Se han va lite handikappa. Men han spelte att. Dä gnällde att te i fiol iblann. Dä ä kônstit desse spelmänna va glae i sprit, men inte pappa å du, ni höll er nôktre. Pappa va jämt helnökterist, han.
- O: Ja, å du vet att en va se môn om den publiken en hade. En va rädd dä skulle bli nô intermezzo, så skötsamme va vi nog. Musiken va enkel. Dä enda va att, vi va di enda som hade riktig danstakt på musiken. Du förstår att dä va storspelere av bare skam en del, men att di höll aldrig takten, ser du, som Alfred ve Lell-tjärn, om e polke va normal i början, se va dä jämt som dä blixtre på slute.
- F: Har ni vart i Mangskog, te Alfred Magnusson?
- I: Ja. Hur ofta var ni ute och spela till dans?
- O: Dä va när ungdomera träftes nô gång unner vecka å sa, va ska vi hette på te helga. Da kanske det blev så att om vi får tag på nôtt ställe se går vi dit och så blev dä.
- F: Min mamma sa då att, ja feck sette hemme ja, pappa va ute å spela han.
- O: Din far va kanske ute mer, för han va på sänne familjäre teställningar å sjöng viser ser du. Annars ställde han opp, när det gällde dansmusik, se dä va inte frågan om. Nej då. Var va vi nu då? Tror ni att vi skulle kunna bygg nåt slags historia på denne traven.

- I: Det kan vi säkert.
- 0: Då ä då att ni har en journalist mä i gänget. Det lättar det också för den som inte behärsker språke hö vidare.
- I: F pratar ottydligt i bakgrunden.
- I: När man spelade för barn spelade man då speciella barnvisor?
- 0: Då va rätt se många barnviser och barnramser. Å när det va mer högtidligt se spela di psalmer å religiösa sånger också. Men då fanns att rätt så möe barnviser, då fanns att å ta ta. Di hade väl inte se möe tid å sjunge viser för sine barn. Di feck lov å ri då dag å natt för å klare livhanka. Det var svårt på den tiden.
- F: Ja under beredskapsåra då var det splittra. Di va öt alle höll. Göbbane låg ute på beredskap, fruera va hemma ensamme. Pappa låg bort vö gränsen nästan hele tia.
- 0: Då va svåre grejer da, minns jä. När ÅK byggde vägen äpp te Treske, di hade 40 öre i timmen.
- I: Vilket är var det?
- 0: Ja, då va emella 1930-40. Då va att leva på å få pengar över.
- I: Det var många som utvandrade?
- F: Alle mina farbröder åkte te Amerika. Di ha dött i Amerika allihop. Di ha vart här 2 stycken å hälsa på. En kom hem efter 53 år. Det enda han kände igen var höjdera. Inte en stuga var sej lik å då va en massa nye stuger byggde å en del gamle va borte.
- 0: Då va inte gött, de va inte se roligt å komme hem heller.
- F: Nej. Elias va hemma. Va han spelman?
- 0: Nej, men Enok. Han spelte fiol.
- F: Må inte Elias spelte gitarrr tro?
- 0: Det hörde jag aldrig. Men det kan gött hånne det. Han va såpass äldre än mej så vi umgicks aldrig. Då tordes man inte slö nå lover ikringen.
- F: Då va väl många av di som spela som va religiöse å? Som helt gick in för religiös musik.
- 0: Ja. Du vet det va väldigt mä väckelse på den tia. Då va missionstförbunde' och baptister och metodister. Grobianer å jä vet inte va då va allt.
- I: Hånne det att kvinnor också spelade fiol?
- 0: På tal om religiösa sånger, di töcker ja å väldigt vackra en del av dom. Ja har en här, ja spelern som vals. Å då töcker ja inte å nå sönn. Ja tycker han å tju-sig på nå vis. Nu kan ja inte spelen då känner ja.

Forts Musikkassett 3C

Forts Musikkassett 3C

Oskar spelar en religiös vals på fiol.

- O: Känner di igen'en den är ur nôrske Frälsningsarméns sångbok. Sånne setter jä å filer på hemme ensam.
- F: Di ä fine didär låtera.
- I: Jag tänkte fråga dej Oskar, kände du någon kvinna som spelade fiol förr?
- O: Kvinna, ja de gjorde ja, te å mä på di seste årena som jag bodde åppi Mangskog, hon bodde på Fridhem, ja tror hon hade vart hushållerska åt svågern å hanses fru när di va i Oslo. Jag minns tydligen. Ja ska spele en låt som ho sjöng. Ho spele fiol se då stog härliga te.
- Oskar spelar fiol efter damen.
- O: Då ä en gammal sang, han börjer
- F: Ho va religiös ho å da.
- O: Ho va att tå dessa som medverka troget i Missionsförbundet. Både sang å...
- F pratar otydligt om en religiös visa som Simon Bäckman tecknat upp.
- I: Vad hette hon, kvinnan?
- O: Må ho inte hette Karin, tro. En stor, kraftig människa. Men ho varobust å rejäl. Denna spela ho, senna spela ho en till som hon också sjöng.

Oskar Andersson, Mangskog.

O: Nu ska ja ta en som ja komme på, da blir nåt tå'n da vet ja inte. Sen ska ju vill' mä, å sen ska ja få dessa å spele som kan.

Oskar spelar en mazurka.

I: Vilken dans var populärast?

O: Da meste under min åppvæxt va utan tvekan rejlander. Å sen sen se kom vals tåm- ligen høgt åpp i ropet. Men sen var det en annan sak som kom å da va polkøtt å da tror ja kom av di spela snabb takt å di tåvla dessa para om å svånge fortast. Ja, tror da va det som gjorde at den vart se populær sen se småningom se kom den s k "smålandshambon" da. Da va ju en dans som var populær, men den var ju svarare å lære sej den.

I: Var det nån skilnad på smålandshambon och...

O: Njæ, hambon kommer ifrån Småland ser du. Den svenske hambon kommer från Småland. Småånninger va väl borte å jobba i østerled do ser du, å lærde sej såne där saker, å förde in'et. Da va inte tullbelagt heller sånt da.

I: Spelmannen var han en fin man i bygden, var han betydelsefull?

O: Da va både och da, ska jag såjle da. Da va en del spelmän som va illa ansedde. Di hade väl en viss förmåga, om ja säger'et rent rakt ut, å tå på kvinnfolk. Di hade en viss øvertalningsförmåga, å detta gjorde at di ansåg dom som nå slags djävulens anhängare. Som konkurrere må dom om kåringera. Ja, tror da va da som gjorde ett blev "hata" se mange av dom. Da va mange som inte va såne vet du, men da fanns. Å se va da detta, di ville inte spela, di va väl se noga, å da va heller inte se bra. Da va en del som va se fulle se di låg på golve å skulle försøke å spele. Jo, för er å da väl svært å prate om dessa göbbera som bor å ha bott heroppomkring. Men vi kan ju prate om gamla låtar som å ifrån trak- ten. Da känner ju du till.

F: Njæ, ja spelar lite modernare dansmusik.

O: Ja, du å modernare.

I: Spelar du i dansband nu?

F: Nej, ja har en emmansorkester numer.

I: Du är ute och spelar alltså?

F: Jaa, da å ja. Jag har väldigt mycke speling. Ja tycker da å roligt, se länge folk vill høre tänker ja hõlle på.

I: Vad är det för musik du spelar?

Forts Musikkassett 3D

- F: Ja dä ä allt möjlit dä, dä ä precis allt ifrå religiöst te dansmusik å allt möjle. På alle möjlige inrättningar i från västkusten åpp te nörre Värmland. Dä ä ju roligt. Te å mä barnsånger, ringleker å. Å se ä ja som Egon Kjerrman, sjunger hellre än bra. Bosse Larsson ä väl sånn å, va. Sjunger hellre än bra. Fôlk säjer ja sjonger bra, men dä kan'en väl inte säja heller. Ja ha inte hört mä själv sjunge se ja vet inte hur ja sjunger. Men, dä ä många som ha tjate mä mä att ja ska spela in en skiva.
- O: Dä blir väl den tiden också.
- F: Nej, jag ska snart slute nu. Jag bor i Grums, där har ganska många bra musiker som hänger mä i blann. Dä kun hånne nön gang ja speler på bröllop eller så att jä plôcker mä mä nön. Alf Olsson känner du kanske? Från Svanskog. Han har ju otroligt medsånne här låter, polsker å ... Han ha vart ut tesammans mä mej iblann.
- F: Jag kommer te dej nön dag Oskar, så tar jag dragspele mä mej, så kan vi spele. Mats Edén spelar vals.
- O: Svenska valsen.
- F: Der satt'an. Va dä denna du spelte på förut Oskar?
- O: Neej.
- F: Hett'an "Svenska valsen"?
- O: "Svenska valsen" ja dä vet ju för den va inspela på en grammofonskiva, "Columbia".
- F: Va dä nön tå dessa spelmäna?
- O: Ja dä va Sundqvist, tror ja. Ja tror dä va Ragnar Sundqvist. Han spele alltid sånne där han. Melodiöse.
- F: Hej med er!
- O: Vi syns. Denna valsen, den blev aldrig populär. Dä förvåner mä för dä va många valser som va bra möe sämmer. För itte ä han oäven, precis.
- I: Nej, dä ä han inte. Var det 20 eller trettio-talet den kom ut?
- O: Det var nån gang emellan 1918 och 1927 som denna valsen gick. Men den var aldrig nåt särskilt populär. Men troligen var det så också att seste reprisn går i möll ser du, dä va många som töckte det va fåfängt å spele i möll, för dä gjorde sä inte nôe på en fiol. Di har olika idéer. Men ja töcker nog att möll på en fiol gör se bra môe bätter än möll på ett munspel, som en del försöker å spele. Ja dä va lite detta.
- I: Det var väldigt mycket på kort tid.

De ha nog blieve lite mer, men ja, denna svadan som denna mannen besitter ser du, då å jämt precis då värste ja vet. Han kom te skohuse en gång när vi hade nåe teställning där. Å se va vi två eller tre som skulle spele där, å han kom dit, å han har ett sånt stort pianodragospel. Å du förstår att vi gav opp, då gick inte. Vi hörde inte att vi spölte. Å sen se va då då att -Här å de en som vi inte ha spölt. Ha ni hört den nön gång? Han ska brilljere må detta att han å värst på te å få fram decibell. Å då tycker inte jag å huvudsaken. Detta att jag å hanses far å ja va tillsammans då va vi visserriligen. Men då fanns spelmän som ja spölte mer ilag må än Johan Fyhr. Johan va se väldigt bra men, då va som å vänne på e hann, se va han omöjlig å tale ve. Sånne kamrater å inte rolige, særskilt inte när en kommer ut i ett lag, å di börjer å trätte. Men annars han lever högt i detta, å han töcker då å intressant. Men då vore mer intressant om han hölle så mer inom takterna som å åg, se att blieve lite mjukare takt. Å se inte bare skreke ser du. När han inte örker skrike nock, se överröster han må dragspöle. Sånne där töcker ja inte å se roligt ser du. Men å andra sidan, han å så kamratlig ånda. Men då å att roligare om då å lugnare.

Forts Musikkassett 3D

Kassetband 3E

Oskar Andersson, Mangskog

- I: Vi såg ett TV-program igår om Gunnar Turesson, har du haft kontakt med honom?
- O: Det hade ja i gröna ungdomen, han jobba som pianostämmare på Östlind och Almqvists pianofabrik i Arvika. Hanses far va musikfanjunkare. Han for omkring i bygdera å stämde orglar och pianon. Åsså spela han på dansbaner nån gång. Då va inna' han va se styv dä. Men han är inte särskilt kamratlig av sig. Det vet ja.
- I: Ni har ingen kontakt nu?
- O: Nej, han har inte kontakt mä n^o anne äne stora män.
- I: Har du läst vad han har skrivit om värmländska traditioner?
- O: Jaa. Ja ha gjort dä. En hel del har ja läst. Det blir väl gärne så att man ä född på en trakt å före över den ifrå toppen å neråt, för ja jobba öt skogvårdstyrelsen rätt lång tid. Men, han ä att som lite högtravande ser du. Turesson. En del saker ä bra som han gör å en del ä inte bra. Men han ä ju bättre än va brodern va. Då va ju rena dynga dä. Han skulle ge ut Lomjansgutens, di va ju fel dä va inte en enda not som va rätt. Å sen trodde han dä bare va å skecke te USA och Australien å var som helst. Han sålde inte ett dugg, ser du. Men dä va ju desamma för han feck ju tag i e fru som försörjden, se dä geck bra. Telegrafkommisarie, se di hade ju rätt se bra betalt då. Då byggde han också. Men speler inte ni n^onting?
- I: Jo, å sjunger.
- O: Ja, dä va gänga som va på spelmanstämma d^om va ju in i helsike styve te sjonge di. Då va ett faktum dä. Då va välgjort å vackert lät dä. Da kan'en inte ønske så n^o mer. (Paus)
Ä ni orolige?
- I: Nej, jag tänker på dig, du kanske är trött?
- O: Nej, dä ä inte så farligt ska ja säje dej. Dä ä bare en procedur idag, sen ä ja färdig. Adä går säkert bra. Ja känner mej inte trött. Dä klart man kanske inte ä i hundraprocentig form, men. Å sen se ä dä dä att när man sitter inomhus å dä ä såpass varmt å törrt, så ä dä dä att en blir d^oven å.
- I: Du har fått spelat ganska mycket på sjukhuset?
- O: Jaa, ja ha att spelat flere gånger.
- I: Du å Sven har spelat ihop?

0: Sven å ja har spelat en fyra gånger å sen ha ja sötte ensam här å spelt. Ja ha hatt besök tå Sören å, hönöm kommer du ihåg. Då kom en dam, ja dam, ho såg ut som e småfळेcke, ho kom in e natt å så sa'0 -Ja har hälsningger te då ifrå Sören. Då va nattpatrull, klocka va en halv två när di kom. Sören vesseste ja inte vem de va strax, men ja kom ihåg da. Å så sa ja, -Då va roligt. Men kára du, han prata om att han va gift mä e övergård, inte å då du? sa ja. -Joo, sa'0. Da ha han att vöre ute i ti för du kan väl inte vare se värst gammal? -Åjo, sa'0. Ho va trivsam ser du. Ja fråga om ho spelte nönting, men ho spela inte alls ser du. Ja trodde att öppi Abborsjön, där di hadde denna Stor-Jon, att då skulle va se förfärligt mä musik vet du. Men då berättte Sören att då va en far-bror te Jon när auktion va, se sörtere han noterna. Å se tog han då han töckte va lämpligt å se skulle han sälje döm da. Å detta va sjuttio år sen, å inga låter finns då kvar där oppe. De å nön enda polka som å kvar då å synd att di drar ifrå e bygd så. Men nu har di ju han, han å ju kvar, han å lärare, han å i Allstakan i Gunnarskog. Ja har dåligt samvete men å andra sidan så är det inte mitt fel att då blev som då blev idag. Då å att roligare om en å i löppform, när det kommer bröder å systrar som di säger di som å religiose.

(Kommer in en man.)

Man: Ser du inte på TV?

0: Nej.

Mannen sätter på TV:n , som överröstar intervjun.

Dom pratar om Oskars sjukhusvistelse.

(Stut på intervjun.)

4. Herrgårdsmusik / Västerländsk Konstmusik

Plats: Geijersgården och Ransbergs Herrgård
Tid: 25/1 1986, kl 13.00

Kontaktperson: Geijersgården: Sune Lundbäck
Herrgården: Henrik Hagegård
tel: 0551-30239
30003

Frågeställning:

1. Vad finns av musikalier och musikinstrument?
2. Kompositörer i Geijerssläkten och dess omgivning?
3. Salongsmusik?
4. Var dansade man?
5. Vad dansade man?
6. Vilka spelade?

Ekursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingessunds musikhögskola.

4. Ekursion i Herrgårdsmusik och Västervänskonstmusik i Värmland.

Ann-Marie Olsson
Janne Ling
Leif Stinnerdom
Arvid Vollesnes

Plats: Ransbergs Herrgård och Geijersgården, Ransäter
Tid: 25/1 1986

Informanter: Henrik Hagegård, Ransberg, tel 0552-30239, 30003
Sune Lundbäck, Geijersgården, tel 0552-30039

Ransbergs herrgård
Hagegård hade inte så mycket att berätta om herrgårdsmusik i Ransäter. Han nämnde istället att ABF:s blåsorkester i Munkfors hade haft stor betydelse i trakten.
När det gällde detta skulle någon på ABF ge besked.

Geijersgården
Sten Geijer, Jönköping, tel 036-165920, är den i Geijersgården som tydligast var ansvarig och representant för Geijersgården. Han var den som gav sitt tillstånd, så vi kom in i deras släktarkiv. Geijer nämnde också att vecka 9 1986, så skulle man sortera upp arkivet för ev flyttning. Detta skulle kunna vara en lämplig tidpunkt för Värmlands museum att låna in materialet för kopiering.

Geijersgården hade sin blomstringstid under 1700-talet. Näringslivet bestod av hammarmedjor som smidda stångjärn och råjärn. Det fanns tre hammar i Ransäter: nedre, mellan och övre hammar. Allt järn exporterades till England och utbytet däremellan var stort.

När det gällde herrgårdens umgängesliv, så var det mellan herrgårdarna man umgicks, inte minst på giftermål mellan familjerna. Odenstad, ägt av släkten Liljebjörn, var den herrgård där E G Geijer blev mäg. När det gäller E G Geijer och hans musik rekommenderade Lundbäck: "Geijer som musiker", av Tobias Norlind. Det var en moster till E G Geijer som lärde honom spela klaver. Fadern var mycket förtjust i dans och ställde till med dans i matsalen nästan varje kväll. Det fanns en mängd musikaler på Geijersgården. Handskrivna originalnoter, avskriftter från andra musikaler, tryckta noter, som ger en fin bild av repertoaren på en herrgård i Värmland under 1700- och 1800-talet. Förutom de noter som fanns i själva arkivet, finns det också noter i själva museet, bl a i biblioteket och Dahlgrenrummet. Det var inte bara E G Geijer som komponerade. Både Gustav Geijer och Gösta Geijer f 1857, d 1914 komponerade musik. Detta har Karin Loven forskat mycket kring. Hon har bl a originalmanuskript efter fadern Gösta Geijer. Karin Loven kan nås genom sonen Björn Loven, Stockholm, tel 08-7566118.

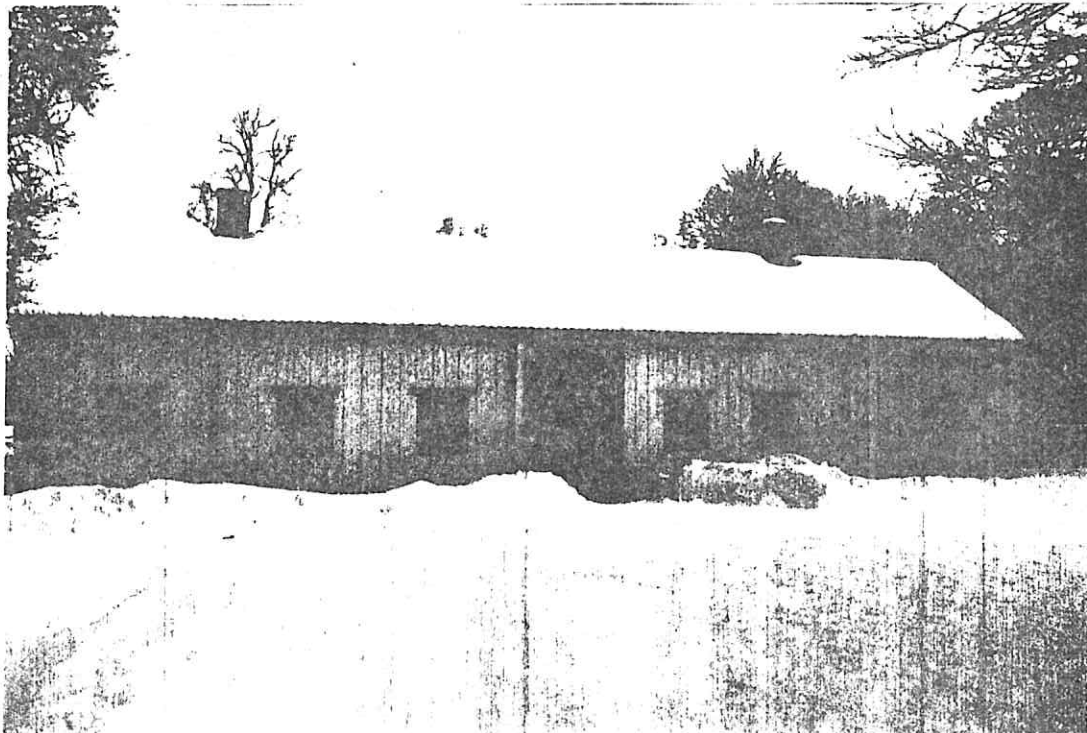
Dessutom finns mycket av Troili och FA Dahlgrens verk på Geijersgården. Vi måste kontrollera när det är dags för olika jubileer kring Geijer och F A Dahlgren och utnyttja detta i projektet. /L.S

4. Material från exkursion; HERRGÅRDSMUSIK I VÄRMLAND
av Erland Hildén
foto Leif Stinnerbom

Studieobjekt var:

i Ransäter.

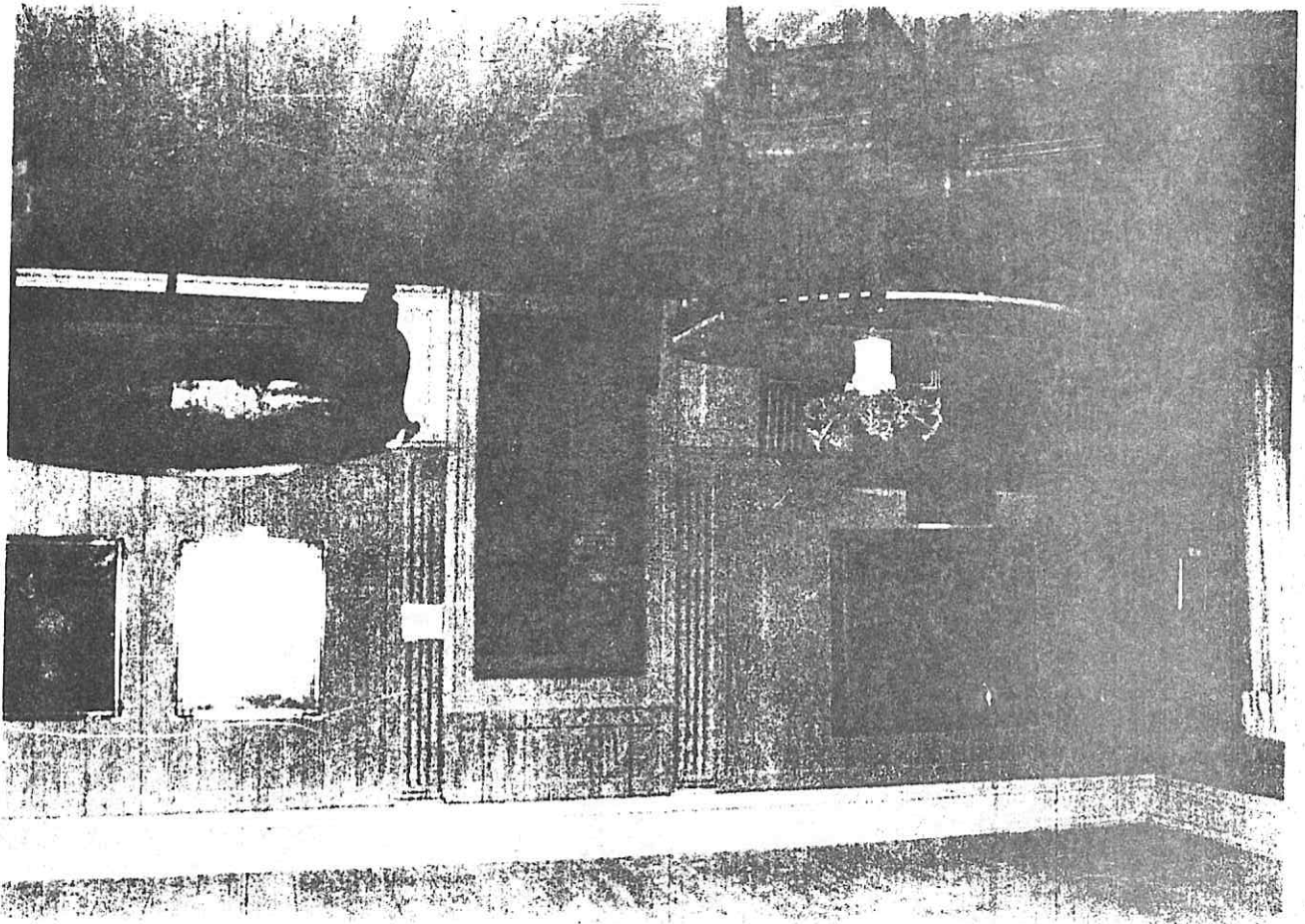

ovan, Mangårdsbyggnaden.

-Gården har aldrig haft anställda musiker, utan utbudet har bestått av gäst- och hemmusicerande.

-Umgänget man hade på 1700-1800-talet var endast mellan olika bruksgårdar. (Det förklarar kanske varför E G Geijer, Selma Lagerlöf, Esaias Tegner samt Gustav Fröding alla var släkt).

Interiorbild från "matsalen", där ordnade E G Geijers far till dans varje kväll enligt E G:s egen utsägo.

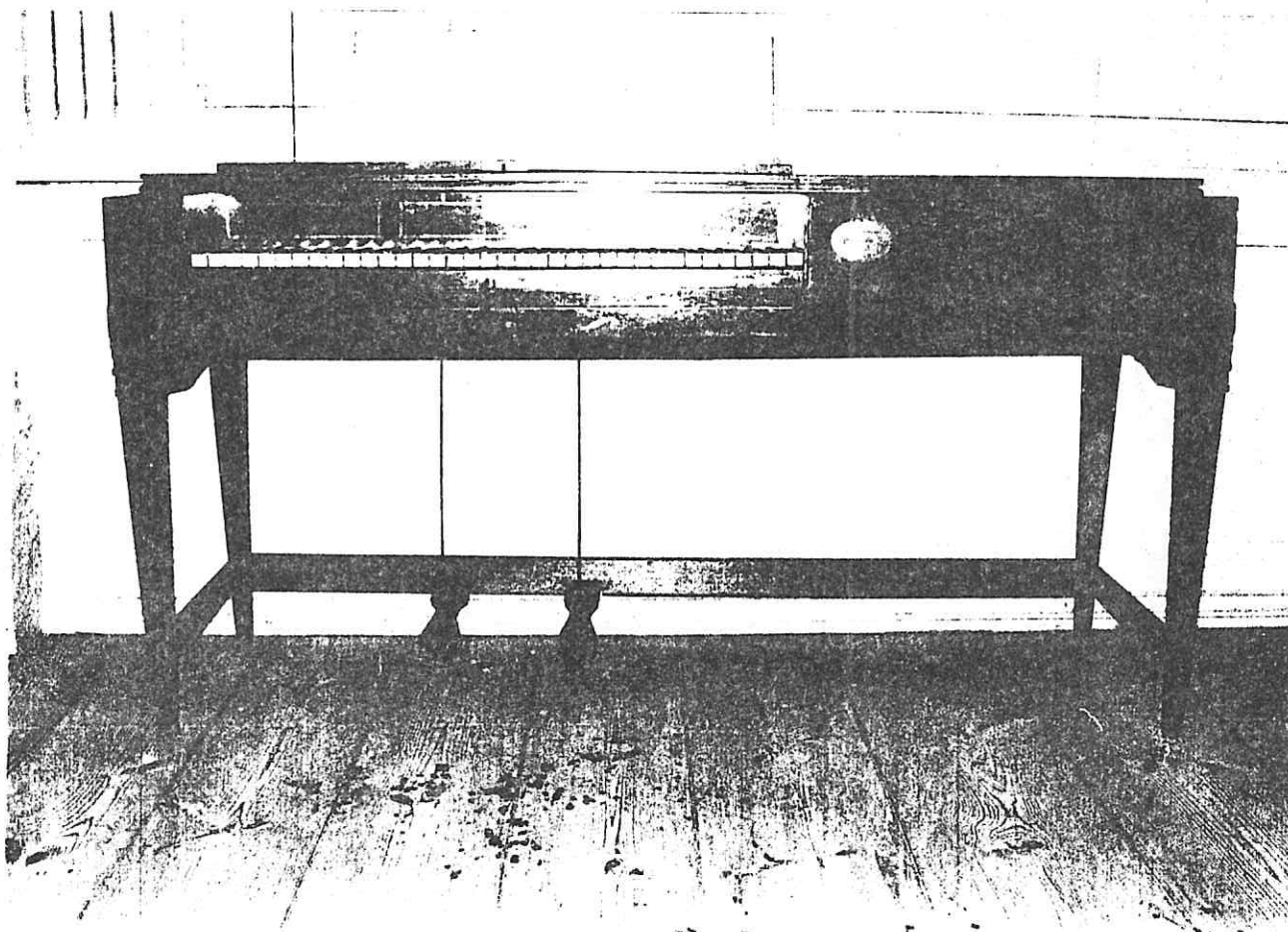
-Hade sin blomstringstid på 1700-talet.
-Bruket bestod av 3 stycken hammarsmedar som smidde stångjärn. (Vattenkraftdrivna).
-Exporten gick främst till England.
-1800-talets bruksdöd drabbade även Ransäter.

FAKTA OM GÅRDEN

4.

4. ERIK GUSTAV GEIJER

- Föddes 1783 dog 1847
- Hans hustru hette Anna Lisa (1790-1861)
- Lärde sig spela piano av en moster
- Var mångsysslare (komponerade, skrev dikter m m)
- Gjorde resor utomlands, bl a till England när han var 26 år och senare flera Tysklandsresor.
- Hans Hammarklaver var byggd 1771 av Per Lindholm.

E G:s hammarklaver. Av honom skänkt till Värmlands nation.

Foto av originalmanuskript på, A jänta å ja. Obs att melodin har förändrats.

-Fredrik August Dahlgren 1816-1895
 -Visdiktare, språkforskare, ämbetsman
 -Bodde också på Geijersgården
 -Har exempelvis komponerat, A jänta å ja

4. F A DAHLGREN

4. ANDRA OMNÄMNDA PERSONER

Troili bodde på Ransberg (annan herrgård i Ransäter). Målare och tonsättare. Var gift med brorsdotter till E G Geijer.

Alfred Geijer (även tonsättare dedication till Augusta Werling)

Carl Gustav Reinhold Geijer (även tonsättare)

Bengt Gustav Geijer 1681-1746 stiftare av Uddeholm

Charlotte Wrangel troligen känd pianist (återkommer vid dedicationer runtom i Värmland från E G Geijers tid).

Johan Dillner prost: Östervåla, skaparen av psalmodikon. Brevväxlade med F A Dahlgren.

BEVARAD REPERTOAR

-Repertoaren bestod av 3 typer: 1. Avskrifter (handgjorda)
2. Tryckta noter
3. Egna komponerade

-När man komponerade själv tillägnade man nästan alltid kompositionen till någon.

-Spridningen av noter gick ofta snabbt. Beethoven noter som man fått till Geijersgården, var daterade bara några år efter att de komponerats. Säkerligen möjliggjordes detta genom handelsförbindelserna.

Stickprov

av E G Geijer

Sånger vid pianot

Dubbelsonat (2 klaver)

Etyder

Vikingen

Lille korgossen

Sonater för piano

Övrigt

Beethovens pastoralsynfoni för klaver + andra Beethoven kompositioner.

Etyder av Cramer

Mozart (ex d-moll fantasie)

Alf Lingblad sånger och visor

Wermlands polskor

Fredmans Epistlar

Kompositioner av Bellini

5. Gammal dansmusiker/ dragspelare.

Plats: Fältgatan 42, Arvika
Tid: 25/1 1986, ung kl 13.00, 14.00

Informant: Nils "Skårsjö-Nirs" Nilsson, född 1896

tel 0570-17287

Spelar både durspel och "stora dragspel"

Frågeställning:

1. Repertoar på durspel kontra liktonigt spel?
Hur lärde man sig?

2. Förebild? (Jularbo, Frossini etc)

3. Var dansade man?

4. Vad dansade man?

5. Till vad för slags musik och konstellationer?

6. Dragspellets status?

Exkursjon utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingesunds musikhögskola.

5. Intervju: Nils "Skårsjö-Nirs" Nilsson, född 1896
Fältgatan 42, Arvika, tel 0570-17287

Intervjuat av: Ove Larsen, Lars Persson; Daniel Papuga

"Skårsjö-Nirs"

Nils Nilsson begynte å spille ènrader som 7-åring og fikk sitt første liketonige spill som 24-åring. Han var halv-professionelt dansebanemusikker fram til midten av 30-talet. Siden han flyttet til Arvika i 1940 har han spilt i diverse grupper. Nå for tiden spiller han i gruppen "Pensionisterna".

Tidlig forbilder var lokale spelemenn på "enrader", fele og klarinett. Senere ble Jularbo og felespillere Jevnaker (fra Norge) viktig innflytelse. N N sier at han er selvlaert på trekkspill. Han ga kilder for de 15 låter vi samlet fra han: først og fremst valser, men også polka, schottis og foxtrot.

Dansestedene var ofte på bruer, veikryss, skytebaner og brygger når det ikke fantes dansebaner. Fra 30-talet ble det imidlertid mange folkparker med store dansescener.

N N sluttet med "turné" virksomhet i midten av 30-talet da han ikke klart å leve av spilling, og ikke klart å stille opp på jobben efter en hel natts spilling. Nilsson poengterte at trekkspill ble regnet som ett mindreverdige instrument i sin ungdom. Det er ikke tilfellet idag. Efter Broman kan det regnes som like bra som andre instrumenter.

Ekursion utförd av musikkvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingessunds musikhögskola.

5. Informant: Nils Nilsson, "Skårsjö-Nirs".

Født: 1896

Adresse: Fältgatan 42, Arvika

Tlf: 0570-17287

Yrke: Pensionerad arbetare, Eda glasbruk

Feltsituation: Optaket fant sted, lørdag 25.01.86, i informantens stue i Fältgatan. Tidspunkt var kl 13.45 til 15.30. Intervju med kassettspiller. Intervjuets varighet ca 60 min (1 styck kasset).

Intervjuere var: Daniel Papuga (Oslo), Ove Larsen (Oslo), Lars Persson (Ingessund)

Materialer: 1 styck kasset (60 min)

Stikkord: Dragspelmusikk, grensetrakten, enrader, C Juliarbo, samspill fiol/klari-
nett/dragspel.

Ove Larsen, Storsåvn 26, 1265 Oslo 12. Tfn 02/610284 - student hovedfag musikkvit.
Univ. i Oslo.

Daniel W Papuga, Asveien 3, 1324 Lysaker, Norge. Tfn 02/539358 - mellomfagsstu-
dent i musikkvit. Univ. i Oslo.

24/1 - 28/1 1986

Exkursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingesundskolan.

Inspelning med Nils Nilsson (Skårsjö-Nils) Arvika

Tid: 25/1 1986

Kassetband 5 a

N: Detta är en farlig maskin dä.

I: Ja, trur du de. Kan bevisa allt sen.

N: Dä va en filmfotograf som bodde här borta i Västra Sund. Han bodde ensam där, och väldigt välbärgad va han. Men han var ju tämligen snål och kvennfolka i grannställe var ju där och hjälpten och di feck så förbaskat dåligt betalt. Så kom di dit ett helt gäng käringer. Och så satte han på denne (bandspelare) och så sa han - ja nu får di sette inne di e stönn, jä ska gå ut och hogge lite ve och bäre in. Han geck å da börje di på. -Ja den där snåljäpen, han har nock itte rå å gi oss kaffe. Han har itte rå och ha ett kvennfolk i huse en gang, och så drog di på. Te slut se kom han in. -Ja jä vart länge ute jä, men mennas jä koker kaffe se ska vi ha litte musik, san, och så satte han på denna (bandspelaren). Men de va ju inte fint gjort heller.

Jaa - jä växte opp ve ett ställe ve norske gränsen som hette Skårsjön. Jä går unner dä namne nu när vi är ute å speler - Skårsjö-Nils. Di vet itte om nå anne på Ransäter heller. Å ja va sju år när jä börje å spele på ett sånt her en-radigt dragspel. Å da va dä så på den tiden att di va i stögera å danse på lördagskvällera.

En lördagskväll se va di hemme och danse å da va de en norrman som hade ett en-radigt magdeburgerspel och spelde. Å jä va sju år da och stog å tette på detta spele. Tänk om en könne ha en sånn maskin, ja de skulle ha vore grejer. Joda! Nå vi hade slute da på mörasia och geck se sa han dä att. -Skulle du ville ha ett sånt spel - sa han. Njaa - dä skulle jä ville, sa jä. -Du ska få detta her, sa'n. Å du vet jä skulle töge möe heller detta spele än en häst eller bil. Å tänk hö gla jä vart.

Men nu se börje svårighetera. Dersom vi bodde da, dä va ett rum och kök. Å ja klämdde de i köke da förstås å skulle lära mä å spele på detta da å dä va nåck en vedervärdig, å höre på dä förstås. Se far örke itte uthärde utta jage ut mä. Da feck jä flötte ut unner e stor gran oppi skogen, der va dä som e berghäll å der satt jä å spele å säkerligen låt dä förfärligen hemskt der å för flere kilometers omkrets runt denna grana finns itte en enda barkbörren än i dag.

I: Då lät väl ändå bättre än om du hade spelt fiol?

N: Ja. Se jä bruke segge då när jä ä ute å träffer folk som har problem med barkbörren att -Köp ett dragspel å sätt sä, i skogen å spel se försvinner ann! Dä ä bättre än dessa sirapshölkera som di sätter ut.

I: Du tänkte aldrig på att spela fiol eller du kanske har spelat fiol?

N: Ja, ja spele att lite granna men da hade ja aldrig no interesse for.

I: I den tia du vaxte upp, var det manga andra som spela dragspel?

N: Ja, da hade dragspele... da forste dragspele bygdes i Magdeburg 1822. Da gjorde di da forsta spele dar. A sen va de drottning Sofia som drog hit da forste dragspele te Sverige. Da va Sofia ho som va gift ma Oskar den andre. Det pastogs att ho spela enradigt dragspel. A se hade ho en son-son, da va den som va kong fore denna her i Sverige han skulle vare valdigt styv te spele enradigt dragspel. A sen blev da da att da enradige drag-spele kom ut. Da va billigt. Ja vet det forste, en-radige ja kopte, da kopte ja ifra Ahlen och Holm, da kosste 6 kronor. Da va ett valdigt fint, enradigt dragspel. A da blev da da att de mindre bemedlade, dranger, a jarnvagsarbetare a sant di kopte en-radigt. A da blev det mange olike namn, det va piglock a da va magorgel, stovvelskafft a ja vet itte ho di kalliet alltsamma a da dar drag-spele da va betrakta som noit mindervardigt just for att det va den fattige klassens? Men da ha ju gatt bort nu, se dragspele a a be-trakta som vilket instrument som helst. Tack vare Bromans validiga kritik se gick da framat.

I: En fiol, var den dyrare att kopa an ett dragspel?

N: Ja, en fiol va nack kanske dyrare, an ett dragspel. Ja minns, ja feck att en fiol ta far, han ville ja skulle spele fiol. Men da hade ja aldrig no interesse for. Pa grannstalle hemma bodde ra en skogsarbetare som hette Anders Sater a han spele enradigt dragspel a da a ja saker pa att hade han leve nu, a konne spele sa bra som nar han va pa toppen, se hade han vure varldsmastare pa en-radigt dragspel. Pa sommarkvalilera brukte han sette ute pa slipstol, a spele. A da satt ja hemma pa ett berg, nar ja va en litten pojck da. Tank va da va roligt.

I: Ar 1896 da are som ja, va fodd se gjorde han en bit. Han gjorde en polka a denne der den spelan. A flere ar efterot ja va fie 7-8 ar se fragan mag: Denna polketen som ja gjorde da detta are du va fodd, sa'n, va ska vi kalle den?

I: Kan du spela den nu?

N: Ja'ra da kan ja.

N: Nils spelar slipstenspolka pa en-radigt durspel.

I: Anders Sater var han svensk eller?

N: Anders Sater ja han va svensk. Da a nack en tjugofem ar sen han dodde. Da bodde han darborte i Järnskog pa ett stalle. Han var skogsarbetare.

I: Hande det att det var flera dragspel som spelade tillsammans eller dragspel tillsammans med fiol eller?

- N: Dä va rä verkligen inte. Sen se va dä en klarinettist som jä ha töckt jä ha hatt möe roligt tå. När jä geck i skolan, se va rä ett skolhus, dä va se langt ifrån, jä hade en två mil ifrån der jä bodde, se di måste inackordere mäg på ett ställe, å der på dä ställe, Dammen i Järnskog, der bodde dä en gammal sme som hette Ola Claesson. å han spele klarinett, han va då en ja, över 70 år. Han var från Djurskog i Östervallskog. Å han hade gjort en vals, när han var 15 år. Se jä ha räkne ut att denna melodin ska vare omkring 115 år gammal. Å den har inge anne namn än "Sme-Olas klanett" kalle vi denna. Han va på bröllöp å sånne teställningar å spele. Spele solo da på klarinett. Å när ja bodde der, se spele han klarinett på kvällera. Da lärde jä mäg den gamla biten.
- I: Så han spelade klarinett helt solo på bröllop?
- N: Ja helt ensam.
Nils spelar "Sme-Olas klanett" på en-radigt durspel.
- N: Han hade en C-klarinett. Sen spele jä en gang ve Eda Glasbruk. Dä va en teställning på "Lamperudsskogen". Dä var en fiolist som hette Ivar Lindgren. Å han hade gjort en hambo-mazurka som jä lärde mäg. Den töckte jä va väldigt trevlig.
- Ivar Lindgren, jä tror inte han lever nu. Nils spelar "Hambo-Mazurka" efter Ivar Lindgren, Eda Glasbruk.
- N: Ja dä va ätter Ivar Lindgren. Senna va rä en fiolist frå Järnskog som jä va i lag mä han hette Bernhard Gustavsson. Vi spele på en biograf. Valle Petterssons biograf i Koppom. Va mä i två säsonger å spele der. Mä en dragspelare, en svensk-amerikan som hette Lindgren. Å jag ja spele mandolin den gangen.

SLUT PÅ BANDET

forts på inspelningen med Nils Nilsson (Skarsjö-Nils) Arvika

Tid: 25/1 1986

Kassetband 5 b

N: Alf Olsson spela fiol, sen langt om länge se gjorde han en bit den där Bernard Gustavsson, då hade han flyttat till Solberga i Köla, å va butiksbiträde der. Der gjorde han en bit som han kalle för "Solbergapolka". Dän spele jä i Ransäter på en durspelstävling i förfjöl da kom jä tvåa. Då va en finne som vann.

Nils spelar "Solbergapolka" på enradigt durspel.

I: Har du spelat mycket på fest och till dans?

N: Ja på 20-talet da spele jä på dansbaner för så va då ju en ti som då växte öpp dansbaner precis som svampar i skogen. Nästan i varennda hemman se va då e dansbane.

I: Vad hade det varit innan? Hade det varit dans borti vägen då s a s?

N: Ja de va då, och broer å sänt dere. Å såne der korsväger, i öster-valiskog se spele di på broer på ett par ställe. Då fanns knappast på den tiden nön dansbane. Visserligen fanns då såne der skytte-paviljonger, som skarpskyttera hade, der va då ju dansställestill-ninger. Men sen da se på 20-talet då växte då öpp dansbander överallt. Da reste vi ju lann å rike runt å spela.

I: Akte du tillsammans med några andra då?

N: Vi var två. Då va ja i lag med en dragspelar som hette Rudolf Hohlfeldt. Å vi va inne i Norge å spele åg iblann.

I: Var i Norge?

N: På Setskogen inve Björkelangen. Men vi maste ge oss må detta. Vi slute 1925, då blev umöjle, för da arbete vi på massafabriken i Sundshagsfors, da skulle vi börje der klocka 6, å se kanske vi va langt inni Norge da när klocka va' 4-5, å sen cykel å se ett drag-spel på pakethöllarn å senna skulle hem da å byte kiär å hämte mat, då va like varennda heig se då vart omöjligt.

I: Blev det någon extra inkomst av spelningen?

N: Ja då va att dåligt, men då allre siste da på 1925, ha hade vi faktisk 35 kronor tillsammans. Men bättre geck då om en feck hyre en lokal, da könne då gå rätt så bra, kanske en könne få in en hunnralapp. En feck ju itte ta mer än 50 öre biljetten. Å se feck en höile på te möran. Då va inga restriktioner på tid eller så. Jä minns vi va', di hade bygt i ny dansbane oppi Boda, i Skillingmark å da skulle jag å en fiolist som hette Alex Kullgren dit å spel, jä spelte dragspel å han fiol.

Jaha vi kom dit å klocka va' ätte på kväl, å fin sommar natt va rä å väldigt mycket folk å e vacker trakt, å vi spela hele natta der, se feck oss litt kaffe å senna spele vi te sex på möran. Å när klocka va sex se, börje vi plocke ihop väre grejer der å då va en scen som di kalle för spelmansbänken, se kommer då opp en göbbe å se säjer han då att - Jaa, jä får tacke dere tå hela mett hjärta, san.

24/1 - 28/1 1986

Tack själv sa jä, då va roligt å höre. Ja, inte för att di ha spele tacker jä dere sa'n. För då va nu den aller sãmsta musik som ja nõssin imett hela liv ha hört tales om. Men jä förstår att di packer ihop sene grejer å gir sä iväg herifrå å jä hõppes fell att di aldrig mer stecker sä hit. Å då va att förfärlig kritik, sa jä, ha vi skött oss se ille sa jä Å denne fiolisten vart rasen å sa -Vi går å smäller õpp göbben. Nej, nej, nej då går vi inte sa jä. Vi ska itte smälle õpp göbben. Jä, tänkte, kanske va rä litte grann värmländsk humor, Jaa vi plocke ihop våre grejer å geck ner te vägen der hade vi cyklara stånes mot e skjulvägg. Der stog denna göbben! Se kom han te mäg å se sa'an. Jaa te lördan se danser vi her igen, di kommer väl sa'n. Nej, sa jä, då jär vi itte, du skaffe bätter musik, den va ju se dålig. Du sa'n, jä ska tale om för dæg en sak sa'n, jä ha gjort en oppfinning. Jä ha fúnne opp att ska en tale om för nõen nu för tia se trur di att en ljuger. Å nu ha jä räkne ut att ska en säje tvars emot, då en mener, å då gjorde jä nu, sa'n. Ja tack skarå ha August, sa jä vi kommer.

- I: Du spelade en hel natt sa du, då måste du kunna en hel del låtar? Eller spelade du om låtarna?
- N: Ja, då gjord'en, en feck ta om.
- I: Hur många låtar tror du spelades under en natt?
- N: Ja, en kånne ju rätt se mange, en spele alle dessa Jularbo, då va på dån tia när Jularbo va i tõppen, å va se populär, å dom spele en ju mange tå di.
- I: Hur många hann man, 50 eller 100?
- N: Ja då tõcker jä att då skulle bli. Då va en väldigt bra musiker i Skillingmark, ja då fanns ju mange sånne bygdespelemån, vi hade en som hette Nils Kull, då va ju en väldigt styv fiolist. Om han itte va se väldigt styv te spele, se va han väldigt bra te å komponere. Han gjorde bl a en bit som han kalle för "Värmlandsrosen" å se rest han te Stockholm å der va då en stor konsert, i en festhall å en fin orkester va då som spele. Å dirigenten sa att - Nu ska vi spele "Värmlandsrosen", å Kull satt neri publiken å, å di spele å - Stõpp der sa han. Stõpp der, di spele fel? Å denne direktörn han blev ju rasen vettõ, -Vad är du för en som kan komma och kritisera min orkester, sa'n. -Ja, ja ä Nils Kull, sa'n å ja ha gjordten där biten. Å da tog di fram notera, å då va ett fel i noten. Da rätt han till det där. -Ja nu ärä bra sa'n. Å sen se varä en musiker, te i Skillingmark som va mycket styv te spele han va klarinettist, han hette August Bohman. Han hade vare värvad ve musiken troligen ve ett Stockholms-regemente. För då va frågan om att Konung Oskar ville höra en solist utå regementsmusiken. En utå de bäste, å denna chefen för musikkår'n på regemente, hade ingen bätter än August Bohman. Å shecke honom dit, å hele kongelige hove va samlat der i en sal i Stockholms slott som hetter "Vita havet". Å där stog August Bohman mett på golve å spele ensam, spele solo der på klarinett. Då va en väldigt förmåga.
- I: Var fick dom sina klarinetter ifrån då?

- N: Ja, då va nåck tyske klarinetter då mäste, skulie jä villie tro. ja, Han geck ner så i en sjo deroppe i Skillingmark, som heter Askesjön. Han hade võre å spele på ett ställe unner natte å geck tvärs över strömmen å försvann.
- I: Han gjorde en vals, på 20-tale hörde jä en gammal skillingmarking spele denna på fiol, senna ha jä inte hört'en på noe ställe, han hette Aurravalisen. Den gjorde August Bohman, jä ska försöke å spele den. Nils spelear Aurravalisen på enradigt durspel.
- I: Var det många som spelade klarinet i Värmland?
- N: Jä känner två te som spele klarinet den ene va en stenarbetare ifrå, jä tror då va Hölmedal här i västra Värmland. Han hette Karl Mohlander död för många, många många år sen. Han va väldigt dukting te spele klarinet. Assé var en som hette Johan på köllere, Johan Nilsson va ifrå ett ställe i karlanda som hette köllere. Di kailen för "Köllere-Johan". Han bodde på Jösserösen då siste, mennas han levvde. Han va rätt se bra te spele han, klarinet. Assé va rå denna gamle jä prate om, sme'n, "Sme-Ola". Annars vet jä itte non aen som spele, utta de va, di fleste uttä bygde-spelmännen så va då fiolister.
- I: Fanns det någon konkurrens mellan dom som spela fiol och dragspel?
- N: Ja, då ä sant, då va då dragspelle då va ju allti mindervärdigt da, på den tiden. Ja. Se kom da en må fiol, då va ju löppen.
- I: Då var det kanske svårt att samarbeta, och spela dragspel till-sammans?
- N: Ja, då va inte så lätt. Neej.
- I: Känner du till någon som spelade munspel till dans?
- N: Jaa. Vi har faktiskt må en rätt se styv munspelare, å då ä han dere. (Pekar på fotografi. "Pensionisterna"). Då ä en styv sångare, han är må i Charlottenbergs manskör. Han spelear munspel rätt så bra.
- I: Vad heter han?
- N: Han heter Georg Andersson å bor i Charlottenberg.

Kassetband 5C

Inspelat 86-01-25

Nils Nilsson "Skårsjö-Nirs", Arvika.

N: När ja va en 13 år, ja spela munspel. Jä å grannfleckera feck va i ett uthus, ett rivningshus va dä egentligen. Der hade vi dans, å jä spele munspel. Dä geck allt på dän tia. Men dä här ä ett roligt instrument dä. Dä va en Magdeburgspelman som bodde granne der jä växte opp. Han hette Anders Danielsson. Han spele enradigt dragspel. Dä kommer jä ihåg. Han hade faktiskt gjort en bit. Jä trur dä va en schottis. Jä ska försöke å spele den.

Nils spelar schottis efter Anders Danielsson på enradigt durspel.

I: Vad hette han som gjort låten?

N: Anders Danielsson.

I: När gjorde han den?

N: Omkring 1910-1912.

I: Är den spelad på skiva eller så?

N: Dä vet ja inte.

I: Samma låten spelas i Rana och Hemnäs.

N: Jo jä skulle ville tro, att kanske dä ä 1912. Anders Danielsson hette han, dö sen mange år. Flötte te Hölann i Norge gjorde han.

I: Flyttade han till Norge?

N: Ja de gjorde han.

I: Var i Norge?

N: I Hemnäs i Hölann. Dä ligger ätter den smalspårige järnvägen emellan Skärvang och Skulerud, som geck igenom Hölann, å dä va en station som hette Hemnäs. Där bodde han. Å han hade enradiga spelet mä sä.

Dä va som i Ransäter, vi hade en husvagn å låg der, å se feck jä höre dä va nô små-pöjker som spele två-radigt dragspel. Da spele di en schottis, en rejländer. Nej men dä va roligt å höre den, den lärde jä mäg på en 17 maj på Römskogen i Norge, å dä va omkring 1913. Dä va en dragspelare från Hölann som hette Andreas Schönnhaug som spele den der så. Å dessa ynglingera di spele denna dere. Da geck jä te dom å se sa jä -Väldigt roligt å få höre denna biten en gammal schottis eller rejländer, som dä hetter på nôrska. -Vet di va dän hetter sa jä? -Nej sa ri. -Jo han heter Rejlender ifrå Elgelannsmon. -Jasså, å denna store guten tette på mä. -Du vet itte oken som ha gjorten heller da sa jä? -Nej. -Jo dä va Christian Russ i Drammen. Han skrev opp detta. Nej dä va väldi bra dä nå må du ha en rektig pjälter sa'n. Å dä va greijer dä.

I: Har det kommit in låtar från andra ställen i Sverige hit. T ex Jämtland, Härjedalen?

N: Nej dä ha rä faktiskt itte gjort, dö.

I: Så Lapp-Nils polska spelas det något sådant här i Värmland?
N: Ja, då ä näck nöen av de bättre fiolisterna som speler dänn. Speler dessa gänglåttera.
I: Du har inte spelat dessa på dragspel?
N: Nej, då har ja inte gjort.
I: Det kanske var skillnad på repertoar mellan dragspel och fiol?
N: Ja, dessa. Då ä nog på då vise att de där gamla låtterna som är komponerad te fiol då passer inte riktigt må dragspel. Då blir inte samma rytm.
I: Nej. Det är väl ofta att de är komponerade för instrumentet.
N: Ja, då ä då. Då blir lite skillnad påt. En bit som ä spela på fiol, den ska spelas på fiol. T ex denna här som Eric öst spela, Fiolen min. Jä ha hört, di spela den på drag-spel, då blir ju nästan ingenting. Nej, jä va må Eric öst, jä trur itte då mer än 3 måner före han dödde. På Skansen i Stockholm. Han va der ä spela ä jä kom dit ä, ä jä prate må Eric, han va se livad ä, ä jä tale om för'n att jä brukte ä spela non tå ri här gamle låttera ä da sa'n -Nej män då va roligt da går vi ut ä speler sa'n, ä geck ut iftå denna lokalen ä oppåt åter skogkanten der på Skansen. Vi satte oss på en bänk ä dere spele jä enradigt dragspel och han fiol. -Då va roligt, då va roligt, sa'n.
I: Har han komponerat mycket själv?
N: Han har gjort, ä far hans ha gjort denna Fiolen min, ä Sparf-fars polska. Ä di dere. Då ä fiolmusik då dö.
I: Men du har spelat tilli fest ihop med fiol du med?
N: Ja ra, då ha jä gjort. Då går.
I: Spelade ni dragspelslåtar då?
N: Ja.
I: Nils spelar "konvaljens avsked" på enradigt durspel.
N: Då va åter Arthur Lindvall i Lysekil, då. Far hans va spelman i e missionstförening. Jä tror han va kantor. Arthur, son hans gjorde den här tilli missionstföreningen. Men när jä börje spelen, se kom di underfund må att då skulle gå ä danse denna. Da blev då "konvaljens avsked", en odödig vals som dansmusik.
I: Vilken dansrepertoar spelades på 1920-talet? Var det rejlander t ex?
N: Schottis, polka. Då fanns inga nyare bitar då. Då fanns ingen sånn rock ä pop ä hacke-körv ä andra grejer.
I: Fanns polska på repertoaren?
N: Ja, då va då.

Forts Kassetband 5C

- I: När slutade du att spela till dans?
- N: Var? Ja dä va överallt i väst-Värmland. Köla, Skillingmark å in i Nôrge va vi rätt mange ganger efter gränstraktera. Skôttere å Magnor å in på skogen.
- I: Spelade du till dans efter andra världskriget?
- N: Nej efter kriget blev dä nog inget men, men nu efter kriget har vi varit å underhölle mä denna gruppen.(Pensionisterna)
Vi ha vøre ett par, tre ganger på Skôttere. Di dere dansbanera som va di ä nerrivna å borta nu, nu ä dä Folkets Park.
- I: När försvann di, på -30 -40-talen?
- N: Ja, dä gjorde di. Da fick de stå der å ruttna ner. Dä ä nog inte många kvar utav di nu. För sen blev dä store anordningar. Parkhallen å allt dä däre, för dä ska være stort å dyrt.
- I: När börja dom mä dä? När blev det parker istället?
- N: Jaa. Dä blir nog. Dä va nog full fart på 30-talet.
- I: Va dä samma i Norge också?
- N: Ja dä blir ungefär dä samma.Åtminstone här på gränstraktera.
- I: Med parkerna - blev det andra låtar som blev populära då?
- N: Ja. Ja reste te Kristiania när ja va 13 år. Da va dä mange bra dragspelare i Nôrge. Hans Eriksen, Gotthard och Henry Eriksen å Alf Hansen å Harry Syversen å. Jaa då va mange goe dragspelare. Gotthard Eriksen brukte å spele på tåge mella Kristiania å Moss å Halden. Dä gjorde han i många år. Å jä minns en gång. Han hade grisfarm, han försökt sä på allt möjle. Den hade han i Lillestrømmen. En gång som reste mä tåge när han kom te ski, se stöppe tåge å in kom stationsmästern i å sa -Å Gothard Eriksen mä tåge, idag? -Ja. Da må du ta i drosje å dra te Lilleström, för alle dine griser går vilt over hele Lilleström. Han feck ta e drosje å rese te Lilleström å samle ihop griser.

Nils Nilsson "Skärsjö-Nirs", Arvika

N: Jä minns se väl han hade ett 4-radigt durspel. Ett gammalt. Å för all del han va bra te spele en ska alrig kritisere men, han va ända bättre te komponere än han va te spele. Då å han som gjort den der gamla Kristianivaalsen, å en som hetter Lockaren, då å Gotthard Erikson.

I: Aproå dragspel. Har du haft många dragspel?

N: Å ja - ja ha nock hatt ett femtital säkert.

I: Du har spelat olika typer, du började med en-rader?

N: En-rader ja de börje ja må. Då å först på senare år som ja börje må en-radigt igen.

I: När började du spela "stort spel"?

N: Då va, vänte nu får vi se, då förste liktonige spele köpte ja på ett musikvaruhus i Nässjö i Småland, troligtvis var då 1918, ett 4-radigt.

I: Sen har det blivit mest liktonigt?

N: Men det där har jag haft 25 år tror ja, då å svenskbbyggt, Bengts. Då finns inga mer sånna å få tag i numera. Nu bygger di dom visserligen i Halien men, da blir di som andre italienske. Di dere bygde di på Södermannagatan 11 i Stockholm. Å då va handarbete se gött som alltihop.

I: Vad är det för skillnad på ett sänt och de som byggs idag?

N: Ja, då å inte den kvaliteten. Nej! Di der stor fabrikene i Halien di går alle like, då å maskinarbete. Di har e hel bok må stämmer, som di sätter in i alle dragspel. Till dom här är det utsökt specialgjorda stämmor. Dom å handgjorde.

I: Ska vi få höra hur det låter?

N: Ja kanske. Men di å för tonge för e gammel människe.

Nils spelar en melodi på 5-radigt dragspel.

N: Då å bra ton i dessa å se ära 4-körigt.

Nils spelar polka. I repris.

N: Ja gjorde en foxtrots för lange i vala sen.

Nils spelar egen foxtrots på 5-radigt dragspel.

Forts Kassetband 5D

- N: Jä får försöke spele en Jularbobit. Eskilstunaminnen.
Nils spelar Eskilstunaminnen efter Carl Jularbo på 5-radigt dragspel.
- I: Hur har du lärt dej spela, själv eller är det någon som lärt dej?
- N: Nej, självlärd. Dom hade itte stônner å lären.
Nils spelar livet i Finnskogarna efter Carl Jularbo på 5-radigt dragspel.
- N: Dä va den gamle Jularbo dä. Den gjorde han 1913. Oppi södra Finnskoga ska försöke spele denna valsen som Jevnaker ha gjort, fiolisten. Den som han vann på i Stockholm. "Längtan" eller "Lengselsvalsen".
Nils spelar "Lengselsvalsen" av Jevnaker på 5-radigt dragspel. Barbro Nilsson, Arvika Nils sondotter kommer på besök.
- I: Nu får du besök.
- N: Hej. Ho ä môe varre te spele än mäg.
- I: Ja då får vi en duett då.
- N: Du har itte spele mără?
- Bar: Nej.
- I: Håller du på och lär henne de gamla låtarna?
- N: Ja.
- Bar: Helst på det enradiga då.
- I: Får vi höra ett exempel?
- Bar: Nej. Jag speler inte på det enradiga utan ja speler på det stora jag.
- I: Du lär dej en-rader låtarna på stort spel?
- Bar: Ja.
- N: Å se speler du to-radern. Känner du h^oen norrman som heter Torader-Haugen?
- I: Nej.
- N: Han ä på Ransäter varje gång å han ä vedervärdig te spele torader.
- I: Är han gammal?
- N: 50 år.
Nils fru kommer in och bjuder på kaffe.

6. Hornmusik - Brukens musik

Plats: a/ Lamperdsgården, Eda glasbruk
b/ Eidskogs Lokale, Norge
a/ kl 14.00, 25/1 1986
b/ kl 18.00, 25/1 1986

Informanter: a/ Gunnar Lersjö, Glasbrukets historia
Gösta Gläder, amatörforskare
Fredrik Luppert, f d glasblåsare/musiker
Helge Karlsson, musiker

b/ Charlottenbergs Hornmusikkar
Eidskog Janischar
Asnes Musik-korps
Sør-Odal Musik-korps

Frågeställning a/ :

1. Historik: Bruket och dess musik?

2. Musikens funktion?

Idologi etc

3. Dansmusik: Var, vad, när spelade man?

4. Förebilder/repertoar/musikundervisning?

Frågeställning b/ :

1. Dagens hornmusik?

2. Spela in och/eller filma.

3. Ev intervjuer med ledare och medlemmar.

4. Hornmusikens ställning i resp land i historiskt perspektiv?
Vändpunkter?

Exkursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Inggesunds musikhögskola.

6. Bruket och musiken.

Plats: Eda glasbruk
Tid: 25/1-86

Mats Berglund
Kajsa Paulsson
Margareta Odenman

Informanter: Gunnar Lersjö, Gösta Glader, Fredrik Luppert, Erik Hellqvist.

Eda glasbruk, kort historik.

En viktig bit i den värmländska musikhistorien är bruksmusiken. Den musik som utövades vid de olika bruken runt omkring i Värmland. Ett av de få ställen i Värmland som fortfarande har kvar den gamla bruksmiljön är Eda glasbruk.

Glasbruket i Eda började byggas 1830 och stod klart 1835. I och med brukets etablering byggdes Eda glasbruks samhälle upp under 1840- och 50-talet. Den förste bruksförvaltaren hette Lampa. Ett minne efter honom är den byggnad som finns idag - Lamperudsgården. Området kring denna kallas i dagligt tal Lamperudsskogen. I anslutning till Lamperudsgården finns idag Eda Folkets Park. I folkparken arrangerar man fortfarande en fest som kallas för Lamperudsfesten. Lampas första tid som bruksförvaltare var mindre lyckad, och bruket sattes i konkurs 1838. Anledningen till konkursen var att bränslet blev för dyrt, framförallt eftersom man konkurrerade med järnbruken som fordrade mycket bränsle. Tillverknigen kom dock åter igång, och det första glaset som bestod av fönsterglas, småglas och buteljer, fraktades med häst till Kristiania (Oslo).

I Kristiania fanns en försäljare som hette B A Örnberg. Denne Örnberg kom även att ha betydelse för musiken på bruket, eftersom han rekvirerade instrument från Tyskland till Eda glasbruk.

Glas skeppades också ut till Stockholm och Göteborg. (Hästjärnväg från Tälle till Sulvik. Båt via Säffle kanal.)

1896 etablerades även ett glasbruk i Magnor på norska sidan, som 1904 ingick i samma koncern som Eda glasbruk. Åren kring sekelskiftet var dom mest produktiva för Eda glasbruk.

Depressionen slog hårt mot glasbruket och 1933 tvingades bruksledningen gå i konkurs. 1935 gjordes ett sista försök av arbetarna på bruket att överta driften men 1940 kom nådastöten och bruket blev nedlagt för gott.

Brukets musik.

Varför sammanknippar man glasbruk och hornmusik?

Enkelt sammanfattat kan man säga att den musiktradition som fanns hos folket i och omkring bruksmiljöer var tysk och mellaneuropeisk hornmusik. Dom lärare som till en början knöts till bruken var ofta militärmusiker som på somrarna engagerades av brukledningen. Man kan nog påstå att det låg något av en status i att på bruket ha en musikkår.

Nu var inte hornmusiken den enda rådande musik i Eda glasbruks samhälle. Stråkmusiken var representerad och den första stråkkvartetten som var verksam bildades i början av 1900-talet. Flera av stråkmusikerna som under -20 -30

6. -talet var engagerade i Eda-köla musikcirkel kom också från Eda glasbruk. Även körsången utövades i Eda glasbruk och bestod av såväl manskör som blandad kör.

En av informanterna vid den här intervjun - Fredrik Luppert har varit verksam både som hornmusiker och cellist i stråkorkestrer. Han är en av de få nu levande glasarbetarna, som deltagit aktivt i Eda glasbruks musikliv. I och med honom kommer vi också in på något som haft betydelse för Eda glasbruks musikliv, nämligen folkliga Musikskolan på Ingensund nuvarande Ingensunds musikhögskola. På somrarna på -30 och -40-talet arrangerade grundaren och rektorn Waldemar Dahlgren musikläger som flera av väst-Värmlands amatörmusiker deltog vid. Lärare från skolan utnyttjades även som dirigenter och lärare runt om i väst-Värmland. Andra betydande orsaker som påverkat Eda glasbruks musikliv är folkbildningen, som kom igång tidigt vid Eda glasbruk. Den första var Godtemplarorden. Organisationen väsendet och fackföreningsrörelsen arrangerade olika sammankomster som blev ett forum för de utövande musikerna. En speciell musikförening bildades som hette Musiklogen Svea.

Domförsta beläggen om organiserad hornmusik vid glasbruket är från 1884. I en bokföring från Eda glasbruks musikkår kan man tyda att en dubbelsextett varit verksam under ledning av musikfanjunkare Ole Möller.

Hornmusikens funktion.

Förutom musicerande vid olika organisationers sammankomster fanns det även andra tillfällen till musikutförande.

Ceremonimusik.

När någon person knuten till bruket skulle begravas anlätades hornmusiken.

Första maj.

Musikkårens engagemang vid första maj har tidsmässigt två betydelser. I början av seklet var det tradition att vårens ankomst skulle firas just vid första maj. När senare arbetarrörelsen firade sin nationaldag första maj, anlätades musik-kåren i demonstrationstället. Det ansågs hos fackföreningen som mycket angeläget att en musikkår gick i spetsen för demonstrationstället. För att trygga återväx-ten inköpte fackföreningen instrument åt 11-12 åringar vid Eda glasbruk så att de skulle få möjlighet att lära sig spela.

Sista sammankomsten musikerna från Eda glasbruk hade var i mitten av 1950-talet, när medlemmar från hornmusikkåren och stråkorkestrer höll en gemensam konsert.

Musiklivet idag.

Att hornmusiken har en stark tradition i Eda kan man se på den verksamhet som finns i väst-Värmland idag. I Charlottenberg finns såväl mässingsextetten som hornmusikkår. Mässingsexteten som tagit upp gamla arrangemang från Eda glasbruk har deltagare från olika platser i väst-Värmland men alla har på ett eller annat vis band knutna till Eda glasbruk. Hornmusikkåren leds av den kommunala musikledaren Alf Holmberg, Amotfors. Även

6. bland flera av deltagarna i musikkåren har band knutna till Eda glasbruk. Att många yngre är engagerade i densamma ger även hopp om att bruksmusiken i framtiden kommer att utövas.

Källmaterial om Eda glasbruk och dess musik.

- Folkrörelsernas arkiv Gamla Badhuset, Karlstad (60 hyllmeter, bokföringsmaterial).
- Bildning och nöje avhandling av Greger Andersson.
- 1800-talets musik i Eda , 3-betygs uppsats av Bo-Ingvar Olsson.
- Edaboken i ny och gammal tid - sockenbok.
- Eda glasbruk - Fågelberg/Lersjö - om Eda glasbruk.

Ekursion utförd av musikkvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingessunds musikhögskola.

Plats: Lamperudsgården, Eda
Tid: 25/1-86

Kajsa Paulsson
Margareta Odenman

Besök på Lamperudsgården, Eda.
Vi, Kajsa Paulsson och Margareta Odenman besökte tillsammans med Mats Berglund Eda, där vi träffade Gunnar Lersjö, Fredrik Luppert, Gösta Gläder och Erik Hellqvist. Vi fick först höra lite om Eda glasbrukets historia. Gunnar och Gösta ärlidsjalar i en nystartad förening som samlar material om glasbrukets och har som mål att öppna ett museum. Då vi inte läst in oss på glasbrukets historia var det intressant men samtidigt svårt att hänga med i samtals "virrvarr" av minnen. Sedan gällde det också att sätta in hornmusiken i sitt sammanhang. Fredrik Luppert, Eda glasblåsare och musiker, hade mycket att berätta om livet och musiken vid glasbrukets.

Bruket startades 1835 och omkring 1860 började man med hornmusik. Det var på bruksledningens initiativ. Den köpte in instrument och noter och ordnade med ledare. På sommaren kom militärmusiker till bruket och undervisade. "De unga pojkar", "höttepöveln" (inbärarna till kylningen) fick "blåsa upp" och de som hade fallenhet för att spela fick undervisning.

Oftast bestod hornmusiken av en mässingsexett, som spelade vid brukets fester, begravnigar, högtider (midsommar och senare även i maj). Man spelade även till dans. När folkörörelserna kom igång fick de starkt fäste i Eda och innebar många speltillfällen för hornmusikanterna. Ca 1909, när man började med sommarkurser på Ingessunds folkhögskola deltog många Eda-musiker, däribland Fredrik Luppert. Detta innebar mycket för traktens musikliv. 1933 lades bruket ner och hornmusiken levde kvar till ca 1945.

Källmaterial för vidare studier:
Andersson, Greger
Olsson, Bo Ingvar

Bildning och nöje, avhandling (-1900)
uppsats om folkmusiken i Eda under 1800-talet

Bokföring 1842 - nedläggning

Värmlandsarkiv

Vid glasbrukets

Eda Glasbruk, minnesbilder + ev Folkets Hus förenings Godtemplarlog. arkiv.

6. Anteckningar från besök på Lamperudsgården, Eda 85-01-25

På Lamperudsgården i Eda glasbruk träffade vi Gunnar Lersjö, Fredrik Luppert, Gösta Glader och Erik Hellqvist. Under det ett par timmar långa samtalet fick vi höra om glasbrukets historia och om hornmusiken vid bruket. Gunnar Lersjö och Gösta Glader är "eldsjälar" i en nystartad förening som samlar material om glasbrukets historia och har som mål att öppna ett museum. Man köper bl a in glaspjäser gjorda vid Eda glasbruk. Det finns för övrigt mycket samlat material kvar från brukets tid; 60 hyllmeter med brukets bokföring från år 1842 och framåt finns för den specialintresserade att ta itu med. Mycket av brukets bebyggelse finns kvar och visar idag upp den enda bruksmiljön i Västvärmland.

1830 började man bygga Eda glasbruk. Ägaren hette Lampa (därav namnet Lamperudsgården). 1835 blåstes det första glaset. Man producerade då fönsterglas, "småglas" (dricksglas osv) och buteljer. Det dröjde inte länge förrän man kom i konflikt med järnbruket i närheten. Ledningen för järnbruket hade sett Lampa bygga upp glasbrukets men väntat med att påpeka bränslefrågan. Det skulle inte räcka till så att glasbrukets utöver järnbrycket skulle få avverkningstillstånd. Detta problemet löstes för stunden tydligen med att kompanjonen Ahlbom var norsk medborgare och kunde då skaffa ved från Norge. Detta höll 1837 och en bit in på år 1838 men sedan gjorde ägarna personlig konkurs. Då fick fru Sara Margareta Lampa dra försorg om familjen. Det gjorde hon genom att baka bröd och sälja det. Hon öppnade en liten lanthandel och kunde på det sättet försörja familjen. Det talas om fru Lampa som en duktig kvinna.

Det var på 1840-50 talet som Eda samhälle byggs upp. 1842 bygger man om hyttorna och bygger samtidigt arbetarbostäder vid bruket.

Omkring 1860 växer en hornmusik-kår fram vid Eda glasbruk. Det var på bruksledningens initiativ den startades. De köpte bl a in instrument och noter (det var ofta tyska noter), samt ordnade med ledare. Dessa ledare var sommarlediga militärmusiker som på detta sätt kunde tjäna lite extra pengar. Det var alltså på somrarna som undervisningen ägde rum. Fredrik Luppert (fd glasbryksarbetare och medlem i hornmusiken) berättar att man just innan sommaren tränade extra mycket för att "hänga med" när musikfanjunkaren kom.

De som ville och hade fallenhet fick spela med i hornmusiken.

När musikfanjunkaren anlände fick de nya pojkarna vid bruket, "höttepöveln" (inbärarna till kylningen av glaset) "blåsa upp" och de som hade fallenhet för att spela fick undervisning, berättar Fredrik Luppert vidare.

Oftast bestod "hornmusiken" av en mässingsextett och man spelade vid brukets fester, begravningar, högtider. Man spelade även upp till dans. När folkrörelserna kom igång fick de ett starkt fäste i Eda. Detta innebar också många speltillfällen för hornmusikanterna.

Vid arbetarrörelsens 1:a maj demonstrationer var det helt naturligt att hornmusiken gick i täten. (Detta trots att hornmusiken en gång i tiden startats av bruksledningen. Egen anm.)

1912 fick man med trumslagare till "blåset".

När man började med sommarkurser i musik vid Ingesunds folkhögskola deltog många Eda-musikanter, däribland Fredrik Luppert. Dessa sommarkurser betydde sannolikt mycket för traktens musikliv.

Det berättas för oss att det under brukets blomstringstid (1905-1933) fanns ett mycket rikt musikliv i Eda. Här fanns både manskörer och blandade körer, Eda stråkorkester, dansband och mindre ensembler, samt hornmusiken. Det fanns även en pianolärlarinna fru Anna Gejer, "vid bruket".

1933 lades bruket ner och många blev tvugna att flytta från orten. Hornmusiken levde kvar i Eda till ca 1945.

6.

Källmaterial för vidare studier:

Andersson Greger
Olsson Bo Ingvar
Eda i ny och gammal tid
Fågelberg/?
Eda glasbruk
Eda glasbruk
Bildning och nöje (avhandling)
Uppsats om folkmusiken i Eda under 1800-talet
Sockenbok - skriven av människor på orten
Eda glasbruk
Eda glasbruks bokföring från 1842 till nedläggningen - det materialet finns på
Värmlands arkiv.

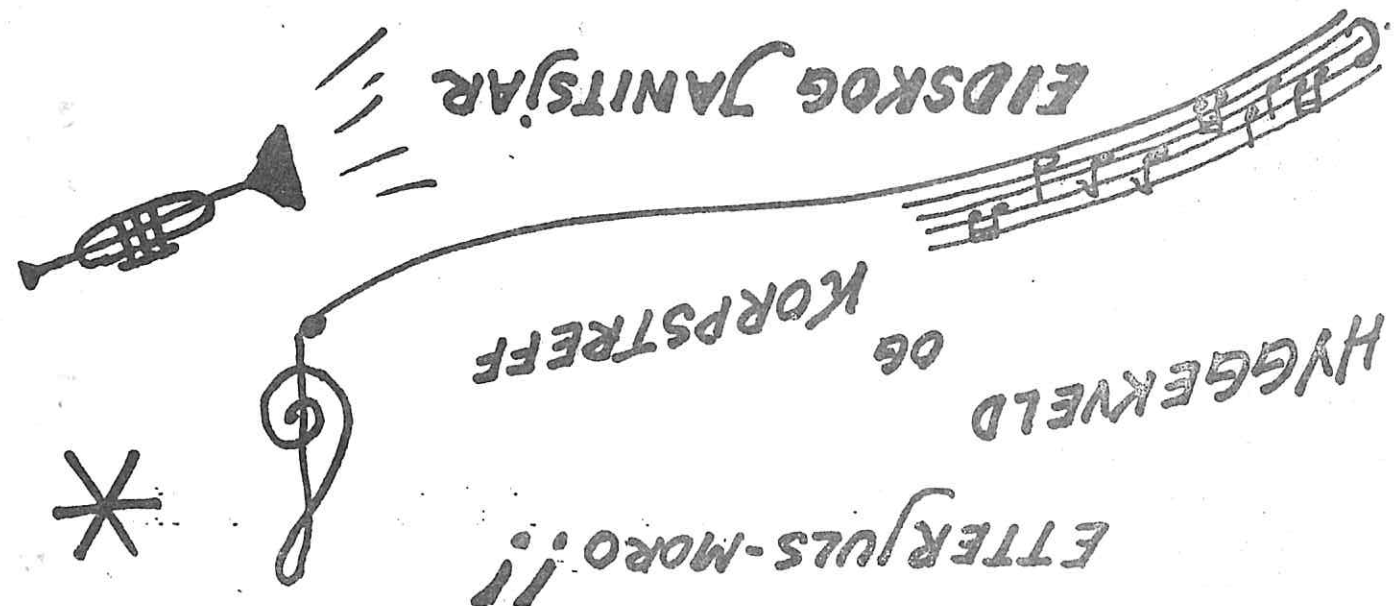
Exkursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingesund musikhögskola.

6. Ungdomslokale i Magnor
Blandade åldrar, de som träffas känner varandra.
Jubiléer, stämmor + utbyte.
14-73 år.

Korpsrörelsen i Norge (tidig) är en stor organisation. Barnen börjar tidigt, föräldrarna dras med.

Orkestrarna träffas på jubiläum och stämmor. De känner varandra lite redan. Denna gång träffas 4 orkestrar, 3 från Norge och en från Sverige. Försöker ha utbyte och träffas i alla fall en gång/år. Oftast då att 2 orkestrar träffas. Charlottenbergs Musikkår, ledaren heter Alf Holmberg. Musikskolan och ABF, blandad orkester (istället för hornorkester).

1. Åsnes Hornorkester, ca 25 st, blandade åldrar.

INNBYR TIL HYGGEKVELD OG KORPSTREFF I

MAGNOR UNGDOMSLOKALE

LØRDAG 25/1-1986

KL. 18:00

PROGRAM:

VI SPILLER FOR HVERANDRE

* ASNES HORNORKESTER

* SØR-ODAL JANITSJAR

* CHARLOTTEBERG MUSIK-HØR

* EIDSKOG JANITSJAR

DERETTER GÅR VI TIL BORDS OG SPISER

MENY:

GRYTEREIT "1/2 ØL... ELLER)

ETTERPÅ DANSER VI TIL "ARVIKINGARNA"

PRIS PR. PERSON: KR. 100:-

VI HÅPER PÅ EN RIKTIG HYGGE

MUSIKERKVELD!

DERE ER HJERTELIG VELKOMMEN

PÅMELDINGSFRIST:

15. januar

TIL SVENSKN TR. SKOLE

Eidskog Janitsjar.

Ekursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingesundsmusikhögskola.

Till band: Mässingsmusik

Sida A

1. Sør-odal Janitsjar (avbruten)
2. - " - marsch

Grupperna byter plats.

Charlottenbergs Musikkår

1. Norrl. Signalbataljons regementes marsch
2. I sing my body electric (Fame)
3. Vår bästa tid är nu (Lacage aux folles)
4. Oklahoma potpurri

Sida B

Charlottenbergs musikkår och Eidskog Janitsjar spelar tillsammans.

1. Smälänningen, S-O Walldoff
2. Lady
3. One (A chorus line)
4. Kronprins Olavs honnörsmarsch Borg

Inspelning Sony

Bandet, inspelning på Magnor Ungdomslokale, 25/1 1986.

1. Kort inledning av ledaren för Eidskog Janitsjar.
2. Åsnes Hornorkester, March an air (1600-talet hully)
3. - " - , Theme from New York (3 min)
4. - " - , arrangemang på dansk folkvisa (4,5 min)
5. - " - en låt

1. ?

Eidskogs Janisjar spelar (oklar presentation)

Ledaren Eidskog Janisjar presenterar

4. ?

Dålig inspelingskvalitet pga svaga batterier.

Ja vi har da ett stycke igen å de e ett kennt stycke for alle som sitter her.

3. Dansk folkvisa.

Kassetband 6 b

Davis.

2. Theme from New York, New York.
ork. ledare: Mange takk. Vi fortsetter me litt folkemusikk. Ett arrangement av Albert en dansk folkevise, som je itte vet tittelen på. Denn er i arrangement av Albert

1. Marsch an air
ork. ledare: Mange takk ailesammens, Asnes hornorkester åpnet med 1600-tals-musikk. Marsch an air. Vi fortsetter med musikk fra 300 år senere, å som svinger litt, den heter Theme from New York, New York.

Asnes Hornorkester

Vi hadde tenkt at vi runt 20.00 ska få oss en matbeta. Å da byr vi på gryterätt med loff, öl eller mineralvann. Rent praktisk så går ni ut i gangen å betaler og kommer in å får de di ska ha. De å 100 kronor per person. Etter på sänn ve 9 och utover ska vi danse till tone av Vikingarna, nej Arvikingarna. Desverre feck vi itte Vikingarna. Da trur ja vi setter igang je. Da sier ja versego te Asnes."

Välkomsthälsning av ordförande i Eidskogs Janisjar: "Eidskogs Janisjar ska få lov å hilse dere hjärtli velkomne til dette korpsstrefte. De er från Asnes, Sjør-Odal och Charlottenberg. Først så ska spela litt för de e ju de vi driver me, da. Denna etinga denn får vi ta etter på. De er Asnes som ska begynne å så vill Sjør-Odal sløppe te. Etter på der kommer Charlottenberg å se smyger vi oss te Charlottenberg på slutten.

Dålig inspelning pga svaga batterier.

Kassetband 6 a

Med verkande:
Hornmusikarere från Asnes Sjør-Odal, Eidskog och Charlottenberg.

Musiktræff Magnor Ungdomslokale

Ekursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingensunds musikhögskola.

Exkursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingesund musikhögskola.

Musikträff Magnor Ungdomslokale
(något bättre inspelningskvalité)

Kassetband 6 c

Sør-Odal Janisjar spelar:

1. okänd (avbruten)
2. Marsch (okänd)
(orkestrarna byter plats)

Charlottenbergs Musikkår spelar:

1. Norrlands Signalbataljons regementes marsch.
Alf Holmberg: Vi inledde med en kall marsch, Norrlands Signalbataljons regementes marsch, och vi ska fortsätta med någonting varmare. -I sing my body electric.

Kassetband 6 d

2. I sing my body electric. (Fame)
Alf Holmberg: Det är ju så när man spelar blåsorkestermusik så får man ta upp ganska så mycket som har gått på Broadway. Just nu så kör man i Malmö en Broadwayshow som heter "La Cage aux Folles" med Jan Malmsjö i huvudrollen. Då sjunger han bl a den här som vi har fått för ett par veckor sen och provat ett par gånger och som vi tycker är så trevlig att vi gärna vill spela den nu, den heter "Vår bästa tid är nu".

3. Vår bästa tid är nu ur La Cage aux Folles.

Nu ska vi sluta våran egen avdelning före vi bjuder upp Eidskog Janisjar så ska vi avsluta med ett potpurri ur Oklahoma.

4. Potpurri ur "Oklahoma" (avbrutet)

Kassetband 6 e

Charlottenbergs Musikkår och Eidskog Janisjar spelar tillsammans:

1. Smälänningen av Sven-Olof Walldof
2. Lady
3. One från "A chorus Line".

Nu ska vi avsluta den musikaliska delen av den här festen med att tillsammans spela Kronprins Olafs honnörsmarsch av Oskar Borg.

4. Kronprins Olafs honnörsmarsch av Oskar Borg

Ordföranden i Eidskog Janisjar tackar dom medverkande musikkårerna.

Exkursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingessunds musikhögskola.

Informant: Per Erik Nilssen
Adresse: Bjørkelangen, Norge
Telefon, arb: 75 60 11
Yrke: Redaktør: Indre Akershus blad
Dato: 96-01-27 på Avis kontoret
Tilstede: Arvid Vollnes, Daniel Papuga, Malte Nordling

Tema: Musiklivet i indre Akershusområde. Per Erik Nilssen ga hemvisning til kilder og kontaktpersoner. Materialet er hovedsakelig fra løpende kartotek han fører over alt "kulturliv" i området. Materialet er tatt opp på ett C-60 bånd.

Stikkord
Anders Heyerdal, Indre Akershus, Aurskog, Bjørkelangen, Hurland
Slektsbøker
Hurland Skytteslag - musikklag
Hanelsvy? Familien

Exkursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingesundsmusikhögskola.

Karlstad 86 02 21.

Intervju med Per-Erik Nilssen, redaktör på lokaltidningen, Hurdal av:
Daniel Papuga, Malte Nordling, Arvid Vollsnes.

Kassetband 7 b

Dålig inspelning, distorsion och bandeko.

I början - otydligt prat.

Olika tidningsartiklar och musik.

P. (1) "gammel vomeviksmusikk" 19/7 1934.

Artikel i vår tidning. Den finns på universitetsbiblioteket i Oslo, som mikrofilm.

(2) "Nils Nilsen om musikklive i Höland" 17/6 1967.

(3) 18/4 1974 artikel om den första sångkören på Setskogen. 1862.

(4) Artikel 5/6 1962, om Anders Heyerdahl, Aurskog - skriven av Sandvik.

(5) övre Höland, Bondes liv 11/11 1933.

(6) Musikklive i Höland för femtio år sedan.

(7) Fossås ? 1967 ?/4.

(8) "Musikklive i Höland" igen. Artikel av Nils Nilsen, 17/4 1967.

(9) Två artiklar om Anders Heyerdahl, 5/6 och 13/6 1962.

(10) 6/1 1949 om Björkelangens Hornmusik.

(11) 18/8 1955, "Musikklive för 80 år siden", artikel av Even Sandhem.

(12) 10/10 1981, 30/11 1982, artiklar om Tryggve Bjerkhem

(13) "den siste bygdespelman på fele i Höland"

Kassetband 7 a

Otydligt prat om artikeln

Pratar om skytterørelsen. Pratar otydligt om uppteckning bl a efter Anders Heyerdahl, bl a Brudmarsch, komponerad 1905.

P - Nils Nilsen har betytt mycket för musiklivet i Höland och Aurskog.
(Ole Bull har anknytning till ???) ev strykes

Exkursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingessunds musikhögskola.

Kassetband 7 b

Intervju med Per-Erik Nilsson, 86-01-27

Lokalbygdesamlingarna Aurskog och Höland ?

Artikel: 29/10 1955, Rågler och visor.

Register över finska släktnamn - finninvandring, 8/8 1966, 8/19 1981.

(?) 1950 Höland skyttelag ? år. Där kan det finnas med någonting om den gamla musiken.

Otydligt prat (starkt bandbrus)

o - o - o - o - o - o - o - o - o - o

P E N: Syvertsen, Björkelangen har komponerat en hel del dragspelskonserter. Han har också samlat in en del musik. Otydligt prat (pratar ej i mikrofon)

Vollesnes berättar om musikprojektet (Gränsland)

Musikfamilj i Norrland som heter ?

Otydligt prat.

Pratar om musiken i skolan.

Torbjörn Moe bör kontaktas.

SLUT PÅ BANDET.

Exkursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingesunds musikhögskola.

Intervju med Per-Erik Nilssen.

Tid: 27/1 1986

Kassetband 7 c

Otydligt.

Pratar om Anders Heyerdahl.

Pratar om kyrkomusik - organister.

Kontaktperson: Tryggve Vaugnes, Hemnes - kan berätta om kyrkomusik.

Åse Christiansen namn i sammanhanget, kontaktperson.

Roar Grønmo, kontaktperson.

Albert Toien, Løken kan berätta om kyrkomusik.

Arne Kontorp, kan berätta om musik på Björkelangen.

Johan Hurjasaeter (över 80 år) Setskog kan berätta mycket.

Öststein, Aurskog.

Øien, Aurskog.

Pratar om frikyrkomusik.

Torbjörn Thorengren, kontaktperson.

Velteig Husvik.

? Hagemoen

Toralf Ringsby

Setskog, rest omkring som
duo på turnéer i frikyrkor.

Pratar om dragspelsgrupper som spelade till dans.

Björkelangegutta.

Larsen dragspelare Aurskog.

Syvertsen, Jernå, dragspelare.

Åge Norum, Siggerud. Tävlrar i dragspel.

Pratar om äldre "felemusikk".

Åseruds trio, Mo.

Mycket dansmusik från Sverige. Svensk dansmusik har alltid varit populär i det norska gränsområdet.

Ekursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingessunds musikhögskola.

Intervju med Per-Erik Nilssen.

Tid: 27/1 1986.

Kassetband 7 d

Dansmusik i nyare tid (dansställen)

Sven-Ingvars och Vikingarna på sin tid mycket populära på norska sidan.

Samfunnshusen har tagit över dansställen i Hus på Björkelangen. Än idag bl a finns Bøndernas

Rackstad Ungdomslage, Höland.

Saetrae, dansställe ute i skogen.
(jämför Folkets Park, egen arm)

Fosse gård, musikcentrum i Höland. Genom alla tider.

Per-Erik berättar att det finns en del noter på redaktionen.

Otydligt prat.

Mikrofilmkopior av alla artiklar i tidningen finns på folkuniversitetet i Oslo.
(ange datum när artikeln är införd)

Artikelserie om språk och gamla uttryck finns i tidningen.

P-E Nilssen berättar om "guttemusikken på Björkelangen" som bildades 1934.

Olof Holtedahl skrivit bygdebok Höland, Setskog. Kan innehålla musik.

Det finns släktböcker från det aktuella gränssområdet som kan innehålla musik.
Bl a Kjellimosjåken, Aurskog.

Exkursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingesundsmusikhögskola.

Exkursion: Forbundsmuséet Strømmen, Akershus fylke.

Tid: 28/1-86

Kontaktperson: Muséets tjänstemän / gm Liv Hilde Boe.

Forbundsmuséet fungerar som ett servicemuseum för 16 små bygdemuséer (typ hembygds-muséer) inom Akershus fylke. Muséet upprättades 1983 och är under uppbyggnad. Det har för närvarande endast 3 tjänster, men skall så småningom inrätta en konservatorsateljé, där en konservator anställs. Dessutom tillkommer tjänster för fotografer och för en museilektor.

Forbundsmuséet har förutom statsbidrag 100% fylkesbidrag. Ekonomin är dålig, men kommer att förbättras. Den del av muséet som är bäst utbyggd är bildsidan där en mycket duktig fotograf med kulturvetenskaplig utbildning arbetar. Muséet har ett eget utbyggt datasystem där varje tjänsteman har egen terminal.

Muséet har en centralregisterfunktion, men skall som specialsamling inrikta sig på barnkultur, generellt och specifikt för Akershus fylke. Detta projekt är mycket samtidsinriktat och börjar i stort sett från 1985. I muséets lokaler finns plats för ett stort klimatstyrt magasin. Forbundsmuséet ger ut ett informations- och tipsprogram i skriven form som ges ut 4 ggr/år. Muséet samarbetar med grannen Akershus Kulturcenter.

Det finns stort intresse för Gränsprojektet: Sverige - Norge på Forbundsmuséet. Med tanke på att muséet fortfarande är under uppbyggnad bör planer på ljud och bandarkiv med en framtida musikantikvarie framläggas från norskt håll. /LS

Exkursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingessunds musikhögskola.

Exkursion: Akershus videocenter

Leif Stinnerbom
Janne Ling
Harry Andersen
Mats Berglund

Plats: Strømmen, Akershus Fylke
Tid: 28/1 1986

Videocentret som jobbar med arbetslösa ungdomar, där varje ungdom har plats ett år är en väldig resurs för gränsprojektet. Här finns en stor utrustning av inspelings, avspelnings och redigeringsapparatur inom system som VHS och U-matic. Centret har flera inspelningsstudios för både bild och ljud. Eftersom centret, samtidigt som de gör en viktig social insats, framhåller produkten som det viktigaste, står kvalitetskravet på varje produktion alltid i förgrunden.
Det finns t o m i centrets budget, avsat 100.000 kr på inkomstsidan där det förväntas att beställarna skall köpa produktioner som framställs av videocentret.
Köpare är olika institutioner inom Akershus fylke. /L.S

Exkursion utförd av musikvetare från de musikvetenskapliga institutionerna från Göteborg, Oslo och Ingesund musikhögskola.

Framtidsplaner kring Gränsprojektet Sverige - Norge.

Sammanträdesdag: 27/1-86

Våren -86

4-5/7 Ett möte i Oslo eller på Västkusten med studenter och lärare från Ingesund musikhögskola, de musikvetenskapliga institutionerna i Göteborg och Oslo och Värmlands museum.

Hösten -86

En vecka kring herrgårdsmusik på Ingesund musikhögskola med föreläsningar, konserter och work-shops kring Värmländsk herrgårdsmusik och Västerländsk konstmusik.

Dessutom planeras också flera konsert och radioprogram kring herrgårdsmusiken i Värmland och Heyerdals-musikken i Aurskog. Musiken på herrgårdarna bör också presenteras genom en grammofonskiva från båda länderna.

1987

Ett seminarium/kursvecka kring herrgårdsmusik hålles på Romerike Folkhøyskole.

Dessutom borde en kritisk granskning av Sveriges Televisions sätt att arbeta med musik i TV-filmatiseringen av "Gösta Berlings Saga", av Selma Lagerlöf utföras i samband med TV-sändningen. Intentioner kontra resultat.

Det gäller att peka på kulturens möjligheter inom turistnäringen på båda sidor av gränsen, dvs "Kulturismen". STF och NUH är viktiga samarbetspartners. /LS

Deltagarlista från exkursionerna gränsprojektet Sverige-Norge 1986-01-24 - 01-28.

Harry Andersen
(Akershus fylkeskommune)
Losbyeien 7 F
N-1475 Finstadjordet
tel privat: 02-709997
tel arbetet: 02-208055

Mats Berglund
(Värmlands museum)
Eigestad
S-67040 Amotfors
tel privat: 0571-14011
tel arbetet: 054-112235

Catharina Dyrrsen
(Musikvetenskapliga Inst.)
Karl Gustavsgatan 19
S-41125 Göteborg
tel privat: 031-137665
tel arbetet: 031-631897

Erlend Hildén
Vålberga gård
S-68605 Lysvik
tel privat: 0565-80312

Ketil Hustad
Kirkeveien 100 C
N-0361 Oslo 3
tel privat: 02-697466

Atle Lien Jensen
Bergensveien 68
N-0963 Oslo 9
tel privat: 02-252957

Maria Kozimtzis
Sveagatan 3
S-41314 Göteborg
tel privat: 031-249463

Telief Kvifte
(Norsk folkemusikksamling)
Skedsmogata 4
N-0655 Oslo 6
tel privat: 02-685323
tel arbetet: 02-454746